

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs : 800 fr. per jaar

Postchekrekening nr. 3185.22

Beheer en Redactie : Prof. Mr. Ridder René VICTOR, Britselei 40, Antwerpen

De wetgeving betreffende de depot- en handelsreizigersovereenkomsten^(*)

1. Het belang der tussenpersonen.

In het economisch leven, voor de bevordering van de omloop der goederen, het verkopen, kopen en leveren van waren, is het optreden van tussenpersonen steeds noodzakelijk geweest. De constructeur of de voortbrenger beschikt niet altijd over de commerciële organisatie nodig om zijn produkten te verspreiden. De praktijk toont aan dat de verkoop in het algemeen beter gaat, wanneer hij toevertrouwd wordt aan gespecialiseerde handelaars of aan personen die in een bepaalde streek bekendheid en sympathie genieten, hetgeen de betrekkingen met het cliënteel verbetert. Tussen de voortbrenger en de gebruiker van de koopwaar treden er derhalve talrijke tussenpersonen op, wat voor de jurist soms moeilijke problemen stelt.

De verscheidenheid en de benaming van deze tussenpersonen is groot: handelsagent, makelaar, zaakvoerder, handelsreiziger, handelsvertegenwoordiger, concessionaris, enz... Het juiste statuut van deze tussenpersonen bepalen is veelal een moeilijk juridisch probleem.

De wetgever volgt de evolutie. Daardoor heeft hij steeds een zekere achterstand op de aktualiteit. Nieuwe produkten, methoden en praktijken ontstaan voortdurend en snel in de zakenwereld. De wetgever en het recht volgen eerder moeizaam deze snelle ontwikkeling. Het confronteren van deze beide op elkander inwerkende krachten is het voorwerp van deze bijeenkomst.

De ontwikkeling van het Belgisch recht wordt op dat punt gekenmerkt door twee recente wetten :

1° de wet van 27 juli 1961 betreffende eenzijdige beëindiging van de voor onbepaalde tijd verleende concessies van alleenverkoop (Staatsblad, 5 oktober 1961) ;

2° de wet van 30 juli 1963 tot instelling van het statuut der handelsvertegenwoordigers (Staatsblad, 7 augustus 1963).

De handelsvertegenwoordigers

Afdeling 1. — Toepassingsgebied.

2. Bepaling der handelsvertegenwoordiging.

De handelsvertegenwoordiging is, volgens art. 2 van de wet van 30 juli 1963, de activiteit die erin bestaat een cliënteel op te sporen en te bezoeken met het oog op het onderhandelen over of het afsluiten van zaken, onder het gezag, voor rekening en in naam van een of meer opdrachtgevers. Dit beroep moet uitgeoefend worden op voortdurende wijze, alhoewel het mogelijk is de vertegenwoordiger met bijkomstige taken van andere aard te belasten.

De wet geeft geen bepaling van het kontrakt van handelsvertegenwoordiging maar duidt alleen een activiteit aan, die zij als handelsvertegenwoordiging bestempelt. De elementen van deze also bepaalde handelsvertegenwoordiging zijn :

1°) *het voornaamste element is het opsporen en bezoeken van cliënteel, met het oog op het onderhandelen over of het afsluiten van zaken.*

Opsporen en bezoeken van cliënteel betekent zowel het maken van nieuw cliënteel als het onderhouden van het bestaande cliënteel. Deze activiteit moet gebeuren buiten de lokalen van het bedrijf, bij de cliënten zelf. Zo kan een klantenwerver, die aan de deur van een magazijn mensen aanspreekt, niet in aanmerking komen. Ten opzichte van de cliënteel onderscheidt de wet niet naargelang deze uit handelaars of uit partikulieren bestaat.

Het voorwerp der activiteit is het onderhandelen over of het afsluiten van zaken. De term «zaken» kan allerlei onderhandelingen betekenen, niet alleen verkopeningen maar ook het afsluiten van kontrakten, verhuringen, aankopen, enz... Alleen de verzekeringen zijn uitgesloten. De handelsvertegenwoordiger moet niet de kontrakten zelf sluiten. Zijn zending bestaat er alleen in ze te bewerkstelligen en te vergemakkelijken.

2°) *Het tweede element is het gezag van de werkgever.*

De handelsvertegenwoordiger moet zijn activiteit uitoefenen onder het gezag van zijn patroon.

(*) Deze uiteenzetting werd door de auteur voorgebracht op het colloquium gehouden te Knokke, op 14 september 1968, over de juridische aspecten van het brouwerijbedrijf, colloquium ingericht door het Instituut voor Handelsrecht der Universiteit van Leuven.

Hij behoort tot de categorie van de bedienden, waarvan het kenmerk is dat zij werken in een band van ondergeschiktheid ten opzichte van hun werkgever. Volgens de vaststaande rechtspraak van het Hof van Cassatie bestaat de karakteristieke band van ondergeschiktheid die het bedienden- en arbeiderskontraakt kenmerkt in het feit dat de werknemer onder het gezag, de leiding en het toezicht van de werkgever staat (Cass., 30 juni 1966, Pas., 1966, I, 1398; Cass., 25 februari 1965, Pas. 1965, I, 652). Het bestaan van dergelijke ondergeschiktheid is daarbij een juridisch feit, zodat het Hof van Cassatie de bevoegdheid heeft na te gaan of de door de rechters ten gronde opgesomde feiten wel degelijk een band van ondergeschiktheid uitmaken (Cass., 17 maart 1966, Pas., 1966, I, 918).

Ten opzichte echter van de handelsvertegenwoordigers wordt door de wet van 30 juli 1963 alleen gesproken van het gezag van de werkgever en niet meer van de leiding en van het toezicht. De wetgever heeft zulks met opzet gedaan. Weliswaar blijft de handelsvertegenwoordiger een bediende en blijft dus de band van ondergeschiktheid bestaan. Maar deze band wordt nog alleen gekenmerkt door het gezag van de werkgever. Daarbij is het niet nodig dat dit gezag werkelijk uitgeoefend wordt. Het is voldoende dat het gezag bestaat, dat het uitgeoefend «zou kunnen worden».

3°) *De handelsvertegenwoordiger moet zijn activiteit uitoefenen voor rekening en in naam van één of meerdere opdrachtgevers.*

De handelsvertegenwoordiger is inderdaad een bediende; hij treedt op in naam van zijn werkgever; hij is niet de eigenaar van de zaak waarvoor hij werkt. De handelsvertegenwoordiger werkt niet voor eigen rekening; de resultaten van zijn arbeid komen ten gunste van zijn patroon. De handelsvertegenwoordiger mag daarbij voor één of meerdere werkgevers tegelijk optreden.

4°) *De handelsvertegenwoordiger moet zijn dienst op voortdurende wijze uitoefenen.*

Dit betekent niet dat dit beroep de hoofdactiviteit van de werknemer moet zijn. Hij kan meerdere beroepen uitoefenen. Maar van het ogenblik af dat hij door een patroon aangeworven werd om voortdurend vertegenwoordiging te doen, al ware het maar enkele uren per dag, valt hij onder toepassing van de wet. Het vereiste van voortdurendheid moet dus beoordeeld worden in de betrekkingen tussen werkgever en werknemer. Maar het voordeel van de wet wordt niet toegekend aan de bediende die er af en toe mede belast wordt, samen met zijn arbeid binnen de onderneming, stappen te doen bij de cliënteel. Deze geniet slechts commissielonen op de door hem verworven bestellingen maar valt verder niet onder toepassing van de wet.

3. Wettelijk vermoeden van bediendenkontraakt.

De grote verscheidenheid van het aantal tussenpersonen in de sector van de verdeling maakt het dikwijls moeilijk te bepalen welke de juiste draagwijdte is, der tussen patroon en werknemer gesloten overeenkomsten: gaat het om een vrij handelsagent, een makelaar, een handelsvertegenwoordiger, een bediende? De overeenkomsten vertonen daarbij zeer dikwijls een gemengd karakter.

Ten gunste van de handelsvertegenwoordigers stelt de wet van 30 juli 1963 een vermoeden in. Artikel 2 der wet luidt: «Niettegenstaande elke uitdrukkelijke bepaling van de overeenkomst of bij het stilzwijgen ervan, wordt de overeenkomst, gesloten tussen opdracht-

gever en tussenpersoon, welke titel hem ook wordt toegekend, aangezien als een arbeidsovereenkomst voor bedienden, tenzij het tegendeel wordt bewezen».

Het mechanisme van dit vermoeden wordt nader bepaald door drie arresten van het Hof van Cassatie, uitgesproken op 11 februari 1965 (Pas., 1965, I, 587 en T.S.R. 1965, blz. 113), op 29 februari 1968 (J.T., 1968, blz. 237) en op 28 juni 1968 (T.S.R., 1968, blz. 192). In de eerste twee arresten stelt het Hof van Cassatie vast dat de wet van 30 juli 1963 ten gunste van de personen die de door art. 2 bepaalde activiteit uitoefenen, een nieuw en van het gemeen recht afwijkend statuut inzake bediendenkontraakt georganiseerd heeft, o.a. doordat het volstaat dat het werk onder het gezag van de aansteller uitgeoefend wordt, zonder dat vereist is dat dit geschiedt onder zijn leiding en toezicht, en doordat de hoedanigheid van bediende vermoed wordt tot het tegenbewijs.

In het derde arrest, uitgesproken op 28 juni 1968, bepaalt het Hof van Cassatie nauwgezet de draagwijdte van dit vermoeden als volgt:

«Een sententie stelt vast, enerzijds, dat de activiteit van één der partijen bestond in het bezoeken van een cliënteel met het oog op het onderhandelen over het sluiten van zaken, en anderzijds, dat het bewijs, dat de kontraktuele verhouding tussen de partijen niet voortvloeide uit een arbeidsovereenkomst voor bedienden, door de andere partij niet werd geleverd noch aangeboden.

»Uit deze vaststellingen, die op een soevereine vaststelling van de feiten berusten, kon de rechter wettelijk afleiden dat de bedoelde overeenkomst beheerst werd door de wetten betreffende de arbeidsovereenkomst voor bedienden.»

De handelsvertegenwoordiger moet derhalve het bewijs leveren dat het voorwerp zijner activiteit het bezoeken van cliënteel is, zoals door art. 2 der wet bepaald is; daarna zal het vermoeden dat hij bediende is in zijn voordeel spelen (zie in dezelfde zin: Colens, «Le contrat d'emploi», uitgave 1967, n° 169).

Sommigen hadden gemeend dat aan dit vermoeden een veel uitgebreider karakter moest worden toegekend door het te laten slaan, niet alleen op de hoedanigheid van bediende, maar ook op alle andere vereisten voorzien door art. 2 van de wet (zie in deze zin: Papier-Jamouille, «Le statut des représentants de commerce», blz. 35). Deze mening werd klaarblijkelijk door het Hof van Cassatie niet gevolgd.

Het door de wet ingestelde vermoeden is echter een vermoeden «juris tantum» en is derhalve vatbaar voor tegenbewijs. De werkgever kan dus met alle middelen bewijzen dat de vertegenwoordiger niet onder zijn gezag staat, nl. dat hij een vrije handelsagent is of enig andere hoedanigheid heeft. Uit het arrest van 29 februari 1968 blijkt daarenboven dat het Hof van Cassatie dienaangaande zijn toezicht blijft uitoefenen. Het arrest beslist dat de feitenrechter vastgesteld heeft dat de vertegenwoordiger een vaste maandwedde had, de aangeduide cliënten moest bezoeken en daarover verslag uitbrengen, waaruit dan wettelijk tot het bestaan van een bediendenkontraakt kan besloten worden. Deze beslissing is juist. Het bestaan van de band van ondergeschiktheid — hier tot louter gezag herleid — is een juridisch feit en daarover houdt het Hof van Cassatie toezicht, hoe subtiel ook.

Uit deze rechtspraak blijkt dat het wetssysteem aldus opgevat wordt. De vertegenwoordiger bewijst dat zijn activiteit aan de criteria van artikel 2 der wet (zie supra, n° 2) voldoet. Het wettelijk vermoeden van bediende speelt dan in zijn voordeel. De werkgever kan het tegenbewijs leveren.

De rechtspraak van de rechters die over de grond der feiten oordelen, was, vóór het verschijnen van het arrest van 29 februari 1968, nogal verdeeld. Sommigen

beslisten dat het vermoeden zich uitstrekke tot alle personen die vertegenwoordiging deden, of tot alle kontracten gesloten tussen handelsspersonen, welke zij ook wezen, en werkgevers, opdrachtgevers of leveranciers (Arb. Charleroi, 15 februari 1966, T.S.R., 1966, blz. 271 en J.T., 1966, blz. 245); Arb. Brussel, 11 mei 1965, T.S.R., 1965, blz. 172 en J.T., 1966, blz. 193). Anderen meenden dat de rechter vooreerst de positieve en negatieve elementen der verhouding tussen partijen diende na te gaan om daaruit tot de werkelijke en fundamentele aard der betrekkingen te besluiten (Arb. Brussel, 18 mei 1965, T.S.R., 1965, blz. 314). Beide richtingen blijken niet helemaal overeen te stemmen met de rechtspraak van het Hof van Cassatie. Het is nog te vroeg om de reactie der rechtbanken op deze rechtspraak te kennen.

Welke zijn nu de bewijzen van het tegendeel van het vermoeden die de patroon kan leveren en die door de rechtbanken weerhouden worden? De inschrijving van de vertegenwoordiger in het handelsregister toont aan dat hij geen bediende is (Arb. Charleroi, 21 maart 1967, T.S.R., 1967, blz. 213). Het Arbeidsgerecht van Brugge oordeelde in een vonnis van 2 januari 1967 (R.W., 1967-68, kol. 410) dat uit de elementen van het dossier, waarin van doorslaggevend belang werd geacht dat de eiser het werk dat hij presteerde in volledige vrijheid organiseerde, dat hij er de duur aan besteedde die hij zelf wilde, en dat hij noch van het een noch van het andere enige rekenschap diende te geven aan zijn patroon, bleek dat hij geen handelsvertegenwoordiger was in de zin van de wet.

Het Hof van Beroep te Gent besliste in een op 20 december 1966 (R.W. 1966-67, kol. 1183) uitgesproken arrest dat wanneer de vertegenwoordiger louter op commissie wordt betaald, deze commissies hem gefactureerd worden, hij geen vergoeding ontvangt wegens reis- en vertegenwoordigingskosten en ook andere vertegenwoordigingen heeft, niet ingeschreven is bij de sociale zekerheid, geen verslagen moet insturen of vergaderingen bijwonen en geen schriftelijke opdrachten kreeg, daardoor bewezen was dat hij niet onder toepassing valt van de wet van 30 juli 1963.

4. Uitgesloten beroepen.

Door artikel 4 der wet van 30 juli 1963 wordt een aantal beroepen — niet limitatief — uit het toepassingsgebied gesloten.

1) de commissionair. Krachtens artikel 12 van titel VII van boek I van het Wetboek van Koophandel, is de commissionair hij die handelt in zijn eigen naam, voor rekening van een commissiegever. De commissionair is een handelaar.

2) de makelaar. Hij is een tussenpersoon die ook de hoedanigheid van handelaar heeft. Hij stelt de partijen met elkaar in verbinding.

3) de concessiehouder voor alleenverkoop: zie de wet van 27 juni 1961 (*infra*, n° 22 en *vlg.*).

4) de bezoldigde lasthebber: het voorwerp der lastgeving is het verrichten van een juridische handeling. De vertegenwoordiger zoekt integendeel medekontractanten. De werkgever sluit later zelf het kontract.

5) de handelsagent die niet onder het gezag van zijn opdrachtgever staat, of de tussenpersoon die vrij zijn orders kan doorgeven aan wie hij wil. Het betreft hier handelsagenten die zich gewoonlijk zelf als handelaars beschouwen en een eigen cliënteel hebben.

Er dient nog op gewezen dat de handelsvertegenwoordiger een bediende is: de arbeider is derhalve, alhoewel niet uitdrukkelijk hier vermeld, ook uitgesloten.

Ingeval van gemengde contracten moet eerst het arbeids- of bediendenstatuut van de werknemer vastgesteld worden. Hier geldt het criterium dat de hoofdzakelijke verrichtingen, intellectuele of lichamelijke prestaties, bepalend zijn voor het gehele contract. De hoofdbezigheid van de werknemer bepaalt zijn geheel statuut (Alg. Prakt. Rechtsverz., v° Handarbeiders, n° 15).

Afdeling 2. — De bezoldiging.

5. Het commissieloon.

De bezoldiging van de handelsvertegenwoordiger bestaat, volgens art. 3 der wet van 30 juli 1963, hetzij uit een vaste wedde, hetzij uit commissieloon, hetzij gedeeltelijk uit een vaste wedde en gedeeltelijk uit commissieloon. Alhoewel de vergoedingen in natura in de tekst niet worden vernoemd, blijken deze niet uitgesloten te zijn.

Het commissieloon maakt echter gewoonlijk het voornaamste deel uit van de bezoldiging. En het is daaraan dat de wetgever zijn voornaamste aandacht besteedt. Art. 4 van de wet van 30 juli 1963 stelt het principe dat het commissieloon verschuldigd is op de aanvaarde orders: «Het commissieloon is verschuldigd voor iedere order die door de werkgever wordt aanvaard, zelfs indien op die order geen uitvoering volgt, behalve in geval van niet-uitvoering door de schuld van de verlegenwoordiger». De handelsvertegenwoordiger heeft dus recht op commissieloon op elk order dat hij aanbrengt en dat door zijn werkgever aanvaard wordt, en dit onafhankelijk van de uitvoering van dit order. Het recht op commissie is bijgevolg onafhankelijk van de levering en de betaling van de koopwaar; het enige criterium is de aanvaarding van het order door de werkgever. Wanneer echter de niet-uitvoering van het order te wijten is aan de fout van de vertegenwoordiger, heeft hij geen recht op commissieloon. De werkgever zal het bewijs daarvan moeten leveren.

De wetgever stelt daarnaast een vermoeden in betrefende de aanvaarding der orders. Ieder order wordt vermoed aanvaard te zijn, behoudens weigering of voorbehoud door de werkgever aan zijn handelsvertegenwoordiger schriftelijk medegedeeld binnen een in de overeenkomst bepaalde termijn. Is deze termijn niet bepaald, dan bedraagt hij één maand vanaf het doorgeven van het order.

Krachtens art. 5 van de wet van 30 juli 1963, heeft de handelsvertegenwoordiger nog recht op commissieloon voor orders, die hij heeft aangebracht tijdens zijn werkprestaties en die door zijn patroon aanvaard worden tijdens de schorsing of na het einde van zijn bediendenkontract. Krachtens art. 6 heeft hij ook recht op commissieloon voor de orders die door de cliënteel opgegeven worden tijdens de schorsing of na het einde van zijn bediendenkontract, maar dan moet hij bewijzen dat hij gedurende de uitvoering van zijn overeenkomst met de klant rechtstreeks contact heeft gehad, hetgeen gevolgd werd door feiten die tot de aanvaarding van bedoelde orders hebben geleid. Dit laatste recht duurt slechts gedurende een periode van drie maand na het einde van de overeenkomst. Deze beschikking kan haar belang hebben voor zeer belangrijke bestellingen.

6. Onrechtstreeks commissieloon.

Krachtens art. 7 van de wet van 30 juli 1963 heeft de handelsvertegenwoordiger, die een in de overeenkomst bepaalde cliënteel of sector alleen moet bezoeken, tijdens de uitvoering van zijn overeenkomst, recht op commissieloon voor de zaken die de werkgever zonder tussenkomst van de vertegenwoordiger met die cliënteel of in die

sector afsluit. De vertegenwoordiger heeft recht op onrechtstreeks commissieloon wanneer hij dus gelast is alleen een bepaalde cliënteel of sector te bezoeken. Deze cliënteel of sector wordt in het kontrakt bepaald, positief of negatief. De werkgever kan aan de vertegenwoordiger een sector of cliënteel toevertrouwen waaruit hij echter bepaalde cliënten kan uitzonderen. Betreffende deze laatste heeft de vertegenwoordiger dan geen recht op onrechtstreekse commissie.

De onrechtstreekse commissie betreft de zaken die de werkgever tijdens de uitvoering der overeenkomst, zonder de tussenkomst van de vertegenwoordiger, met die cliënteel of in die sector afsluit. Het betreft dus zaken waarin de vertegenwoordiger niet tussengekomen is en waarvan het initiatief zowel van de werkgever-handelaar als van de cliënt zelf kan uitgaan. Een arrest van het Hof van Cassatie, geveld op 2 december 1966 (Pas., 1967, I, 421 en T.S.R., 1967, blz. 43) heeft hier beslist dat het beding, volgens hetwelk de handelsvertegenwoordiger binnen een bepaalde periode vóór een bestelling een bezoek moet gebracht hebben aan de cliënt om recht te hebben op het onrechtstreeks commissieloon, niet indruist tegen de tekst van art. 7. De werkgever kan dus eisen dat de handelsvertegenwoordiger, om recht te hebben op onrechtstreekse commissies, regelmatig de kwestieuze cliënteel bezoekt.

Het recht op dit onrechtstreeks commissieloon wordt eveneens gegeven op zaken die de werkgever afsluit tijdens de schorsing van het kontrakt of na het einde van de overeenkomst, voor zover echter het order tijdens de uitvoering van de overeenkomst werd doorgegeven.

Door art. 9 van de wet wordt de mogelijkheid van dubbele commissielonen, die zouden moeten betaald worden aan de handelsvertegenwoordiger en aan zijn opvolger, uitgesloten.

7. Berekening van het commissieloon.

De overeenkomst van handelsvertegenwoordiging bepaalt hoe het commissieloon berekend wordt. Bij ontstentenis aan contractuele beschikkingen wordt krachtens art. 10 van de wet van 30 juli 1963 het commissieloon berekend op de prijs die voorkomt op de bestelbon of in het door de werkgever aanvaarde order, bij gebreke daarvan, op de prijscuranten, tarieven of prijschalen en bij ontbreken daarvan, op de gemaakte prijs. Deze bepaling stelt een hiërarchie in voor de verschillende bewijsmiddelen voor de berekening van het commissieloon.

8. Maandelijks staat en documenten.

Opdat de vertegenwoordiger zich rekenschap zou kunnen geven van zijn verdiensten beschikt art. 11 van de wet van 30 juli 1963 dat de werkgever maandelijks aan de handelsvertegenwoordiger de staat en documenten betreffende de voor de voorafgaande maand verschuldigde commissielonen moet verstrekken.

9. Eisbaarheid der commissielonen.

Bij ontstentenis van contractuele beschikkingen is het commissieloon eisbaar vijftien dagen na de aflevering van de staat en de documenten bedoeld in art. 11. Wanneer de bezoldiging geheel of gedeeltelijk uit een vaste wedde bestaat, wordt deze maandelijks uitbetaald (art. 12 van de wet van 30 juli 1963). In geval echter de overeenkomst een einde neemt, behoudens om een aan de handelsvertegenwoordiger te wijten dringende reden, is de werkgever gehouden binnen een termijn van 30 dagen volgend op het einde van de overeenkomst aan de vertegenwoordiger het volledig bedrag van het commissieloon

op alle aanvaarde orders te betalen. Het commissieloon op alle aanvaarde orders moet dus binnen de 30 dagen, volgend op het einde van het kontrakt, uitbetaald worden. Deze beschikking betreft zowel de rechtstreekse als de onrechtstreekse commissies. De commissielonen betreffende de orders die aanvaard zijn in de zaken gesloten tijdens de schorsing of na het einde van de overeenkomst moeten uitbetaald worden 30 dagen na de aanvaarding der orders of het sluiten der zaak.

De wetgever heeft op al deze termijnen één uitzondering ingesteld, nl. wanneer het dienstkontrakt eindigt wegens een aan de vertegenwoordiger te wijten dringende reden. Het commissieloon blijft in dit geval natuurlijk verschuldigd, maar het is niet meer eisbaar binnen de in dit artikel bepaalde termijnen.

Afdeling 3. — De uitwinningsvergoeding.

10. Begrip.

De vergoeding wegens uitwinning is bestemd om de schade te herstellen die voor de handelsvertegenwoordiger volgt uit de verbreking van zijn kontrakt, en dit ten gevolge van het bijzonder aspect van de prestaties die hij levert. In de loop van het kontrakt komt de handelsvertegenwoordiger immers met talrijke personen in aanraking die hij bezoekt en opzoekt. Ten gevolge van deze activiteit schept of ontwikkelt hij een cliënteel. Deze activiteit wordt vergoed door commissielonen op het geheel van de zaken die hij bij deze cliënteel verwezenlijkt. Wanneer nu een einde wordt gesteld aan het kontrakt van de handelsvertegenwoordiger verliest hij daardoor de commissies op de zaken die hij nog zou kunnen bewerkstelligen, ofschoon hij reeds contacten gelegd had. Dit blijkt de juridische grondslag te zijn van de uitwinningsvergoeding (zie: Papier-Jamoulle, «Statut des représentants de commerce», blz. 134). Verklaringen, gebaseerd op het feit dat de handelsvertegenwoordiger eigenaar zou zijn van de cliënteel en daardoor verlies lijden, of op de verrijking zonder oorzaak, kunnen niet gevolgd worden.

11. Toekenningsvoorwaarden.

De voorwaarden waaraan het toekennen van de uitwinningsvergoeding aan de handelsvertegenwoordiger ondergeschikt is, worden door artikels 15 en 19 van de wet van 30 juli 1963 bepaald.

1) de handelsvertegenwoordiger moet minstens één jaar bij de werkgever tewerk gesteld zijn.

Een vonnis van het Arbeidsgerecht van Gent, geveld op 21 juni 1966 (T.S.R., 1967, blz. 235), heeft beslist dat aan deze voorwaarde voldaan is, ook indien de handelsvertegenwoordiger een deel van het jaar in het buitenland tewerkgesteld was en dus de cliënteel, die hij verlaat, minder dan één jaar heeft bewerkt. Volgens het vonnis is het niet de plaats van het werk maar alleen de identiteit van de werkgever die bepalend is.

2) De handelsvertegenwoordiger moet een cliënteel aangebracht hebben.

Oorspronkelijk voorzag de voorgestelde wettekst dat de handelsvertegenwoordiger de cliënteel moest aanbrenge(n), maken of uitbreiden. Tijdens de debatten werd echter alleen het woord aanbrenge(n) weerhouden met de verklaring dat dit begrip een zeer brede betekenis kreeg en ook de beide anderen omvatte. Het volstaat dat de handelsvertegenwoordiger bewijst dat hij cliënteel aange-

bracht of gemaakt of uitgebreid heeft: één der aspecten is voldoende.

Een arrest van het Arbeidsgerecht van beroep van Brussel van 7 februari 1966 (T.S.R., 1966, blz. 209) beslist dat aan deze voorwaarde voldaan is ook wanneer de ontwikkeling van de cliënteel niet alleen het resultaat is van de inspanningen van de vertegenwoordiger, maar tevens ook de vrucht is van andere elementen zoals de studie van de sector, de uitbreiding van de gamma te koop geboden artikelen, de aan de cliënteel verleende afbetalingstermijnen. Het arrest beslist nog dat de vertegenwoordiger, wanneer hij aantoonst dat hij een «flink aantal» nieuwe klanten heeft aangebracht, op de uitwinningvergoeding recht heeft.

Kan de patroon aan de vergoeding ontsnappen door aan te tonen dat de door de handelsvertegenwoordiger aangebrachte cliënteel hem niet trouw is gebleven en bv. de handelsvertegenwoordiger gevolgd is bij een ander patroon? Sommige beslissingen van rechtbanken die over de grond der zaken oordelen, hadden dit aangenomen, zoals twee vonnissen van het Arbeidsgerecht van Gent, uitgesproken op 21 juni 1966 en op 10 januari 1967 (T.S.R., blz. 235 en blz. 71), en ook het hierboven aangehaald arrest van het Arbeidsgerecht van beroep van Brussel van 7 februari 1966. Het Hof van Cassatie blijkt echter, in een arrest, uitgesproken op 14 december 1967 (R.W., 1967-68, kol. 1279) een andere mening te zijn toegedaan. In dit arrest beslist het Hof inderdaad dat noch uit de tekst van de wet van 30 juli 1963, noch uit de geschiedenis ervan blijkt dat de in art. 15, lid 1, bedoelde vergoeding slechts dan zou verschuldigd zijn aan de handelsvertegenwoordiger die een cliënteel heeft aangebracht, wanneer hij bewijst dat die cliënteel aan de werkgever trouw is gebleven na de beëindiging van de overeenkomst. Wanneer de cliënteel door de handelsvertegenwoordiger aangebracht aan de werkgever niet trouw is gebleven na de beëindiging van de overeenkomst, kan de werkgever zich slechts vrijstellen van de verplichting de vergoeding wegens uitwinning te betalen, door te bewijzen dat het verbreken van de overeenkomst geen enkel nadeel aan de vertegenwoordiger heeft berokkend.

3) *De bediendenovereenkomst van de handelsvertegenwoordiger moet een einde genomen hebben, hetzij door de werkgever zonder dringende reden (dus met een opzeg met vergoeding), hetzij door de handelsvertegenwoordiger om een dringende reden.*

De rechtspraak is het volledig eens over het feit dat wanneer partijen bij gemeen akkoord het contract verbreken, er geen uitwinningvergoeding verschuldigd is. Zie: Arbeidsgerecht van Charleroi van 24 januari 1967 in T.S.R., 1967, blz. 132; Hof van Beroep van Brussel, 8 september 1967, J.T. 1967, blz. 685. Deze kwestie heeft zich meestal gesteld voor bedienden die op pensioen gingen en vervolgens nog de uitwinningvergoeding rekla-meerden.

4) *De werkgever kan bewijzen dat uit de beëindiging van de overeenkomst geen enkel nadeel voortspruit voor de vertegenwoordiger: in dit geval is de uitwinningvergoeding niet verschuldigd.*

Hoe kan het bewijs daarvan geleverd worden? Een arrest van het Arbeidsgerecht van beroep van Brussel van 7 februari 1966 (T.S.R., 1966, blz. 209) beslist dat het feit dat de handelsvertegenwoordiger na zijn ontslag een nieuwe betrekking heeft gevonden bij een concurrerende firma hoegenaamd niet betekent dat hij geen schade zou ondergaan. Een arrest van hetzelfde Arbeids-

gerecht van beroep van 2 maart 1967 (T.S.R., 1967, blz. 122) beslist dat de vergoeding verschuldigd is ook wanneer de handelsvertegenwoordiger de klanten, die hij heeft aangebracht, bezoekt voor een nieuwe werkgever, maar voor andere produkten.

Dit alles heeft echter een negatief aspect. De vraag is, welke positieve elementen van bewijs door de werkgever kunnen geleverd worden? De beslissingen van de rechtbanken ten gronde die zich daarover hebben uitgesproken, nemen aan dat er geen schade voor de handelsvertegenwoordiger bestaat wanneer hij voor hetzelfde produkt als vroeger het bij de gewezen werkgever aangebracht cliënteel voor een nieuwe werkgever verder bezoekt, of dit doet voor eigen rekening (Arbeidsgerecht van Gent, 10 januari 1967, T.S.R., 1967, blz. 71).

Zie ook in deze zin: Arbeidsgerecht Charleroi, 7 mei 1968, T.S.R., 1968, blz. 176.

5) *Wanneer de bediendenovereenkomst een concurrentiebeding bevat, dan schept dit ten gunste van de handelsvertegenwoordiger een vermoeden dat hij cliënteel heeft aangebracht. Indien echter de werkgever uiterlijk binnen de 8 dagen na de beëindiging der overeenkomst van het voordeel van het concurrentiebeding afziet, dan kan de handelsvertegenwoordiger geen aanspraak maken op de uitwinningvergoeding.*

Er is betwisting in de rechtspraak om te weten of deze beschikking ook van toepassing is wanneer aan het contract wegens dringende reden een einde gesteld wordt. Een arrest van het Arbeidsgerecht van beroep van Antwerpen van 23 januari 1967 (T.S.R., 1967, blz. 180) beslist dat deze beschikking ook van toepassing is wanneer aan het contract eenzijdig door de werkgever een einde werd gesteld om dringende redenen, terwijl een vonnis van het Arbeidsgerecht van Charleroi van 15 maart 1966 (T.S.R., 1966, blz. 219) het tegenovergestelde beslist.

Er weze nog opgemerkt dat deze uitwinningvergoeding verschuldigd is cumulatief met de opzegvergoeding.

12. Berekening der uitwinningvergoeding.

De uitwinningvergoeding is forfaitair vastgesteld: drie maand vermeerderd met één maand voor elke vijfjaarlijkse periode dienst. Het berekenen van de vergoeding gebeurt op basis van het maandelijks gemiddelde van het commissieloon verdiend gedurende de twaalf maanden die de beëindiging der overeenkomst voorafgaan, en ook natuurlijk rekening houdend met de vaste vergoeding.

13. Bijkomende schadevergoeding.

Wanneer een einde wordt gemaakt aan de overeenkomst wegens een aan de werkgever te wijten dringende reden en het bedrag der toegekende forfaitaire vergoedingen het werkelijk geleden nadeel niet volledig vergoedt, kan de handelsvertegenwoordiger, mits hij de omvang van het aangevoerde nadeel bewijst, boven de forfaitaire vergoeding een schadevergoeding bekomen ten belpoe van het werkelijk geleden nadeel, onder aftrek van het bedrag der forfaitaire vergoedingen.

Afdeling 4. — Het concurrentie-beding.

14. Begrip.

In het bediendencontract tussen handelsvertegenwoordiger en werkgever is het mogelijk een beding in te lassen krachtens hetwelk het aan de handelsvertegenwoordiger verboden wordt, na het einde van zijn overeenkomst, een persoonlijke onderneming uit te baten, zich met anderen te verenigen om een onderneming uit te

baten, of in dienst te treden bij andere werkgevers. Een dergelijk beding betreft de niet-mededinging.

15. Geldigheidsvoorwaarden.

Art. 18 van de wet van 30 juli 1963 stelt volgende geldigheidsvereisten aan dergelijk beding:

- 1°) het moet schriftelijk vastgesteld worden;
- 2°) het beding moet beperkt zijn in de tijd en mag niet langer duren dan twaalf maanden na de datum van verbreking van het kontrakt;
- 3°) het moet beperkt zijn tot het gebied waarbinnen de handelsvertegenwoordiger zijn aktiviteit uitoefent. Het is inderdaad binnen de perken van dit gebied dat de vertegenwoordiger concurrentie tegenover zijn patroon zou kunnen uitoefenen;
- 4°) het beding moet betrekking hebben op soortgelijke aktiviteiten. De bepaling hiervan werd door de wetgever aan de rechters overgelaten.

16. Gevallen waarin het beding uitgesloten wordt.

De wet van 30 juli 1963 bevat echter verschillende gevallen waarin het beding van niet-mededinging, het weze kontraktueel voorzien, toch niet toegepast wordt.

Deze gevallen zijn de volgende:

- 1°) wanneer de jaarlijkse bezoldiging van de handelsvertegenwoordiger niet meer is dan 120.000,—fr. Het bedrag van de bezoldiging is niet hetgeen oorspronkelijk voorzien werd door het kontrakt, maar wel het werkelijk ontvangen loon gedurende de twaalf maanden voor de verbreking.
- 2°) In geval van kontrakt op proef wordt het beding in geen geval toegepast, hoe ook aan het kontrakt een einde gesteld wordt. Deze uitzondering is gerechtvaardigd door het feit dat tijdens het proefkontrakt de betrekkingen tussen partijen nog niet volledig ontwikkeld zijn.
- 3°) Wanneer de werkgever een einde stelt aan het kontrakt zonder dat hij een dringende reden ten laste van de handelsvertegenwoordiger kan inroepen.
- 4°) Wanneer de handelsvertegenwoordiger een einde stelt aan het kontrakt wegens dringende reden ten laste van de werkgever.

17. Strafbeding en schadevergoeding.

Het bediendenkontrakt waarin een beding van niet-mededinging ingeschreven is, kan ook forfaitair de schadevergoeding voorzien die door de vertegenwoordiger moet betaald worden wanneer hij deze clause niet eerbiedigt. Maar deze mogelijkheid bestaat niet voor de kontrakten waarin de jaarlijkse bezoldiging van de handelsvertegenwoordiger minder is dan 120.000,—fr. In die kontrakten kan immers geen mededingingsbeding voorzien worden.

In de kontrakten waarin wel dergelijk strafbeding kan geschreven worden, kan de schadevergoeding forfaitair niet hoger vastgesteld worden dan gelijk aan het bedrag van drie maanden bezoldiging.

Afdeling 5. — Het delcredere-beding.

18. Beperking van het beding.

In het beginsel kan de handelsvertegenwoordiger niet verantwoordelijk gesteld worden voor het geval de cliënt de bestellingen die hij aangebracht heeft niet betaalt. Toch kan de werkgever een delcredere-beding in de overeenkomst schrijven waardoor de handelsvertegenwoordiger dan toch verantwoordelijk wordt gesteld voor de bestellingen van insolvable cliënten.

Elk delcredere-beding moet geschreven zijn. Behoudens het geval van grove fout of bedrog, kan dergelijk beding slechts uitwerking hebben ten belope van een som gelijk aan het commissieloon dat verband houdt met de onverhaalbare vorderingen ten laste van de cliënt. De vertegenwoordiger kan derhalve niet gedwongen worden een hoger bedrag als schadevergoeding te betalen dan het commissieloon dat aan de bestelling verbonden was.

In geval de vertegenwoordiger echter grove fouten of bedrog pleegde, kan de werkgever volgens het gemeen recht volledige schadevergoeding vorderen. Grove fout kan bestaan wanneer de handelsvertegenwoordiger bestellingen doet voor een gefailleerde cliënt.

Afdeling 6. — Het scheidsrechterlijk beding.

19. Beperkte geldigheid.

Vermits de handelsvertegenwoordiger door de wetgever van 1963 als bediende wordt beschouwd, behoren alle betwistingen tot de bevoegdheid van de werkrechtshraden. De handelsvertegenwoordigers en hun werkgevers mogen zich dan ook niet bij voorbaat verbinden om de geschillen, die uit de door hen aangegane overeenkomsten mochten ontstaan, aan scheidsrechters voor te leggen. Dit mag alleen nadat het geschil ontstaan is.

Afdeling 7. — Aard der wetgeving.

20. Dwingende aard en gevolgen.

Art. 23 van de wet van 30 juli 1963 beslist dat van de bepalingen ervan niet mag afgeweken worden ten nadele van de handelsvertegenwoordiger. Het karakter van deze wet is dus imperatief, van dwingende aard; zodanig dat de beschikkingen die tegen de wet indruisen aangetaast zijn door een relatieve nietigheid. Deze nietigheid kan ingeroepen worden door de partij die door de wet beschermd wordt nl. de handelsvertegenwoordiger.

Een gevolg van het dwingend karakter van deze wetgeving is dat zij in ons land imperatief van toepassing is. Zo beslist een vonnis van het Arbeidsgerecht van Luik van 14 september 1964 (JT, 1965, bl. 179), dat alhoewel een handelsvertegenwoordigerskontrakt opgesteld was in de Duitse taal, het ondertekend was te Dortmund en de werkgever een maatschappij van Duits recht was met maatschappelijke zetel te Dortmund, de toepasselijke wetgeving op het kontrakt nochtans de Belgische was daar het kontrakt in België was uitgevoerd geworden.

Afdeling 8. — Vergelijkend recht.

21. Vreemde wetgevingen.

In Frankrijk wordt de handelsvertegenwoordiging geregeld door artikels 29k tot 29r van de « Code du Travail » onder de titel: « Règles particulières aux voyageurs, représentants et placiers du commerce et de l'industrie ». Deze artikels werden in de Code du Travail ingevoerd door de wet van 18 juli 1937, gewijzigd door de wet van 7 maart 1957. Deze wetgeving wordt dikwijls aangeduid onder de benaming « Statut VRP » (voyageurs, représentants et placiers).

Wat betreft de toepassing is het voornaamste kenmerk dat deze wetgeving resoluut het vereiste van de ondergeschiktheid prijs gegeven heeft. Er is in de bepaling van de Franse wetgeving geen kwestie meer van gezag, zodat ook onafhankelijke handelsreizigers van het statuut genieten.

Art. 29o van de Code du Travail voorziet, in geval van beëindiging van het kontrakt, een « indemnité de clientèle » ten gunste van de handelsvertegenwoordiger. De

Franse rechtbanken hebben een brede beoordelingsmacht zowel wat betreft het bedrag van deze vergoeding als de voorwaarden van toekenning: zo wordt algemeen aangenomen dat indien de cliënteel niet trouw blijft aan de patroon, er geen vergoeding verschuldigd is (zie Cousy en Marion, *Les intermédiaires du commerce*, uitgave 1963, n° 110).

In Nederland wordt de toestand van de handelsreiziger geregeld door artikels 75q tot 75t van het Wetboek van Koophandel. Deze artikels werden in het wetboek ingevoerd door de wet van 5 november 1936.

De regeling is uit het oogpunt van de wetstechniek weinig geslaagd.

Art. 75q beschouwt de handelsreiziger als een bediende. De bepaling luidt: « handelsreiziger is hij, die in dienst van iemand (patroon) bemiddeling verleent bij het tot stand komen van een bepaalde overeenkomst tussen personen, die hij daartoe pleegt te bezoeken, en de patroon, of zodanige overeenkomst op naam en voor rekening van de patroon afsluit ».

De termijn van opzeg kan niet korter zijn dan één maand en niet langer dan zes maanden. De handelsreiziger heeft recht op een opzegvergoeding, berekend op het gemiddeld loon van de laatste voorafgegane twaalf maanden, of bij gebrek aan deze maatstaf, vastgesteld door de rechter naar billijkheid. Er wordt geen uitwinningvergoeding voorzien. Zie dienaangaande: Dorhout Mees, Kort begrip van het Nederlands handelsrecht, uitgave 1964, n° 753 en volgende.

In de Duitse Bondsrepubliek wordt het beroep van « Handelsvertreter » geregeld door de paragrafen 84 tot 92c van het Handelsgesetzbuch, gewijzigd door een wet van 6 augustus 1953.

Het Duitse recht maakt een onderscheid tussen « Geschäftsreisenden » die bedienden zijn, en zelfstandige « Handelsvertreter ». Paragraaf 84 van het Duitse handelswetboek bepaalt dat « Handelsvertreter » is wie als zelfstandige ermede belast wordt voor een onderneming overeenkomsten te bewerkstelligen of af te sluiten en die daarbij vrij over zijn tijd beschikt. Indien hij niet vrij over zijn tijd beschikt is hij een aangestelde.

De zelfstandige « Handelsvertreter » heeft recht op een vooropzeg van 6 weken indien de overeenkomst met de onderneming waarvoor hij werkt niet langer dan drie jaar geduurd heeft, en op een vooropzeg van 3 maanden indien de overeenkomst langer dan drie jaren geduurd heeft. Paragraaf 896 van het Duitse « Handelsgesetzbuch » kent aan de vertegenwoordiger een « Ausgleichsanspruch » toe, wanneer hij bewijst dat de onderneming nog zeer vele zaken doet met de nieuwe cliënten die hij voor het einde van zijn medewerking aangebracht heeft (K. Duden, *Recht der Handelsvertreter*, München, 1968).

De wetgeving betreffende depots

22. De concessie van alleenverkoop.

Wanneer de voortbrenger of de groothandelaar zijn koopwaar wenst te verdelen kan hij zulks doen op verschillende manieren. Hij kan zich rechtstreeks in verbinding stellen met door hem aanvaarde verdelers die dan met het publiek in contact staan. Hij kan zulks eveneens doen door tussenkomst van handelsvertegenwoordigers, die onder zijn gezag optreden. Hij kan ook beroep doen op onafhankelijke handelsagenten onder meer een commissionaris, die in eigen naam optreedt maar voor de rekening van zijn aansteller, of op een concessionaris, die in eigen naam en ook voor eigen rekening optreedt.

Dit laatste kontrakt wordt thans gedeeltelijk geregeld door de wet van 27 juli 1961 betreffende eenzijdige beëindiging van de voor onbepaalde tijd verleende concessies van alleenverkoop.

23. Bepaling van de concessie van alleenverkoop.

De concessiehouder inzake alleenverkoop is de handelaar die van de concessiegever het recht heeft verkregen tot de exclusieve verkoop van de door deze vervaardigde of verdeelde artikelen of produkten en die deze artikelen en produkten in eigen naam en voor eigen rekening verkoopt.

De concessiehouder dient derhalve aan de volgende voorwaarden te beantwoorden:

1°) *Hij moet handelaar zijn*: hij treedt op in eigen naam en voor eigen rekening, dus als een zelfstandige.

2°) *Hij heeft het recht verkregen tot uitsluitende verkoop*: in de streek waar de concessiehouder verkoopt moet hij alleen het recht hebben om dit te doen. Maar het feit dat de concessiegever zelf zich het recht voorbehoudt een bepaald aantal artikelen of produkten rechtstreeks te verkopen, doet geen afbreuk aan de hoedanigheid van de exclusieve concessiehouder. Indien de concessiehouder slechts het recht heeft verkregen aan bepaalde cliënten te verkopen, valt hij niet onder toepassing van de wet (Handelsrechtbank Brussel, 8 april 1963, JT, 1964, 153).

3°) *Het kontrakt van alleenverkoop moet voor onbepaalde duur zijn gesloten*.

Te dien opzichte is er betwisting of het afsluiten van herhaalde kontrakten van bepaalde duur al dan niet onder toepassing valt van de wet. Een vonnis van de Handelsrechtbank van Luik van 29 oktober 1966 (JT, 1967, bl. 154), antwoordt ontkennend omdat in dit geval niet de duur onbepaald is, maar alleen het aantal kontrakten dat zou kunnen gesloten worden. Een vonnis van de Handelsrechtbank van Brussel van 14 maart 1956 (JCB, 193, bl. 133) ontleedt dergelijk kontrakt als hebbende een onbepaalde duur.

4°) *De concessiehouder kan de wet slechts invoeren voor artikelen en produkten die gefabriceerd en verkocht worden door de concessiegever*, en niet voor produkten die hijzelf, de concessiehouder, zou vervaardigen onder licentie (zie Handelsrechtbank van Brussel, 30 juni 1962, JT 1962, bl. 482).

24. Opzegvergoeding of schadevergoeding.

Een voor onbepaalde tijd verleende concessie van alleenverkoop kan, behalve bij grove tekortkoming van een van de partijen aan haar verplichtingen, niet worden beëindigd dan met een redelijke opzeggingstermijn of een billijke vergoeding die door partijen wordt bepaald bij de opzegging van het kontrakt. Zijn partijen het niet eens dan doet de rechter uitspraak naar billijkheid, eventueel met inachtneming van de gebruiken.

Het vonnis van 27 oktober 1962 van de Handelsrechtbank van Brussel (JT 1963, bl. 44) beslist dat de keuze tussen opzeg of vergoeding gedaan wordt door de partij die het initiatief neemt om het kontrakt te verbreken.

De duur van de vooropzeg wordt door de rechtbank bepaald. Deze duur schommelt tussen drie maand, wanneer het kontrakt van concessie slechts vier maand geduurd heeft, en achttien maand, wanneer het kontrakt achttien jaar heeft geduurd, of wanneer het om een belangrijke concessie ging (zie voorbeelden dienaangaande: Bricmont, *Chronique des contrats de concession de vente exclusive*, JT, 1966, bl. 53 en volgende).

De vergoeding moet natuurlijk rekening houden met hetgeen anders de duur van de vooropzeg zou geweest

zijn. De rechtbanken bepalen souverain de hoegrootheid van deze vergoeding. Zij houden rekening met de activiteit van de concessionaris, de duur van de concessie en alle mogelijke elementen.

De rechtspraak houdt rekening met het feit dat de cliënteel geheel of gedeeltelijk trouw blijft aan de concessiehouder en kent dan een kleinere vooropzeg of kleinere vergoeding toe.

25. Bijkomende vergoeding.

In sommige gevallen kent de wet van 27 juli 1961 aan de concessiehouder een bijkomende billijke vergoeding toe, nl. wanneer :

1°) het kontrakt door de concessiegever wordt verbroken op andere gronden dan een grove tekortkoming van de concessiehouder ;

2°) het kontrakt door de concessiehouder wordt verbroken wegens grove tekortkoming van de concessiegever.

Om de billijke vergoeding dan te berekenen dient de rechtbank rekening te houden met de bekende meerwaarde van de cliënteel, de kosten die de concessiehouder gedaan heeft met het oog op de exploitatie van de concessie en het rouwgeld dat de concessiehouder verschuldigd is aan het personeel dat hij verplicht is te ontslaan tengevolge van de beëindiging van de concessie. De concessiehouder heeft echter geen recht op morele schadevergoeding (Handelsrechtbank Brussel, 8 maart 1963, JT, 1963, bl. 513).

26. Het wetsvoorstel « Henckaerts ».

Op 29 juni 1967 werd door senator Henckaerts op het bureau van de Senaat een wetsvoorstel tot wijziging van de wet van 27 juli 1961 neergelegd (Senaat, Parl. Dok. zitt. 1966-67, n° 347).

Het voorstel heeft tot doel de toepassing van de wet uit te breiden tot de kontrakten van concessie die geen alleenverkoop betreffen of die voor een bepaalde duur gesloten zijn. Senator Henckaerts stelt inderdaad vast dat de kontrakten die geen alleenverkoop behelzen maar die toch gesloten worden met door de voortbrenger geaggregeerde verkopers dezelfde economische aspecten vertonen als de kontrakten van alleenverkoop. Hij meent dat de concessiegevers er willekeurig voor zorgen dat hun kontrakten juridisch geen alleenverkoop behelzen, zodat zij buiten toepassing van de wet vallen.

Het wetsvoorstel strekt er derhalve toe de wetsbescherming te verlenen aan alle concessies, ze wezen voor alleenverkoop of niet, voor bepaalde of onbepaalde termijn.

Zie dienaangaande : Bricmont, La résiliation unilatérale des concessions de vente exclusive à durée indéterminée, in JT, 1967, bl. 569 en volgende).

27. Vergelijkend recht.

De geldigheid van de overeenkomst van alleenverkoop wordt erkend in de meeste ons omringende landen, en nl. onder meer Frankrijk, Nederland en Duitsland.

A. HOUTEKIER.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 7 december 1967.

Voorzitter : M. Bayot.

Raadsheer-verslaggevers : M. Valentin.

Procureur-generaal : M. Hayoit de Termicourt.

Advocaten : Mrs. Van Leynseele en Simont.

Gewaarborgd weekloon bij ziekte. — Niet naleving door de werknemer van de terzake in het arbeidsreglement opgenomen verplichtingen. — Geen absoluut verval van het recht op de betaling van het gewaarborgd weekloon.

Een arbeidsreglement vastgesteld overeenkomstig de wet van 15 juni 1896, mag geldig bepalen dat de werkmán, ingeval van ziekte, binnen een vastgestelde termijn, een geneeskundig getuigschrift moest sturen aan een instelling die ermee gelast is voor rekening van de werkgever de werkelijkheid van de ziekte na te gaan. Dergelijke bepaling die met de overeenkomst één geheel vormt, bindt beide partijen.

Wanneer de werknemer echter het formulier « aangifte van ziekte » niet liet geworden aan « het interprofessioneel medisch centrum », zoals voorgeschreven door het arbeidsreglement, doch — in plaats daarvan — onmiddellijk zijn werknemer verwittigde van zijn werkónbekwaamheid, overeenkomstig art. 29bis van de wet op de overeenkomst voor arbeiders, en hem tevens binnen de door het arbeidsreglement bepaalde termijn, een geneeskundig getuigschrift liet geworden, verliest hij niet het recht op het gewaarborgd weekloon.

Mertens t./ Afmal N.V.

Gezien het betwiste vonnis, geveld op 24 juni 1966 door de werkrechtensraad van La Louvière, kamer voor werklieden, uitspraak doende in laatste instantie ;

Over het ingeroepen middel van de overtreding van de artikels 1, 3, 11, 28bis, 28octies, 29, 29bis, 29ter, van de wet van 10 maart 1900 inzake het arbeidskontrakt, zoals deze artikels 28bis, 28octies, 29 en 29bis opgenomen of gewijzigd werden respectievelijk door het artikel 13 van de wet van 4 maart 1954, 11 van de wet van 20 juli 1960, 17, 18 van de wet van 10 december 1962 en 6 van het burgerlijk wetboek ;

Daar het betwiste vonnis de vordering van eiser afwijst, strekkend tot de betaling door verweerster van een bedrag dat hij opvorderde als gewaarborgd weekloon, alhoewel zij erkent dat eiser haar niet alleen verwittigd had van zijn werkombekwaamheid van 15 tot 21 november 1965, doch haar ook ter rechtvaardiging een geneeskundig getuigschrift had gestuurd, en dit beslist om reden dat eiser niet voldeed aan het artikel 15bis van het arbeidsreglement, dat bepaalt dat, om te kunnen genieten van de voordelen aangehaald in artikel 15 van de wet van 20 juli 1960, alle zieke arbeiders aan het « Interprofessioneel Medisch Centrum », waarop verweerster haar rechten in zake het controleren van haar zieke arbeiders overdroeg, een formulier « aangifte van ziekte » moeten laten geworden, behoorlijk ingevuld door hun behandelende geneesheer, en dit terwijl volgens het voornoemd artikel 29bis, dat de verplichtingen van de zieke arbeiders regelt, een geneeskundig getuigschrift enkel dient te worden voorgelegd wanneer zijn werkgever erom verzoekt, getuigschrift dat alsdan aan deze laatste moet overgemaakt

worden; dat deze bepaling van openbare orde is, zoals blijkt uit voornoemd artikel 28octies, vermits een reglementering verschillend van die van de wet, de arbeider de voordelen ontnemt hem toegekend door die wet (overtreding van alle wettelijke bepalingen aangehaald in het middel); dat in elk geval het artikel 29bis van imperatieve aard is, waarvan kontractueel niet kan afgeweken worden, in tegenstelling met wat het betwiste vonnis aannam — (overtreding van alle bepalingen aangehaald in het middel, en meer in het bijzonder van de artikels 29 en 29bis, doch met uitzondering van het voornoemd artikel 28octies en het artikel 6 van het burgerlijk wetboek);

Aangezien het vonnis vaststelt dat het artikel 15bis van het arbeidsreglement van de verwerende maatschappij bepaalt dat, om te kunnen genieten van de voordelen aangehaald in het artikel 15 van de wet van 20 juli 1960 (die deze geworden zijn bepaald in het artikel 29 opgenomen in de wet op het arbeidskontract door het artikel 17 van de wet van 10 december 1962) alle zieke arbeiders aan het « Interprofessioneel Medisch Centrum » waarbij verweerster aangesloten is en waaraan zij haar rechten in zake de controle van haar zieke arbeiders overdroeg, het door hun behandelende geneesheer behoorlijk ingevuld formulier « aangifte van ziekte » moeten laten geworden, en dat eiser het getuigschrift van zijn behandelende geneesheer, waarbij een werkonbekwaamheid wegens ziekte gerechtvaardigd werd van 15 tot 21 november 1965, niet overmaakte aan het voornoemd « Interprofessioneel Medisch Centrum », doch rechtstreeks aan de werkgever, dit alles zonder de verklaringen van eiser te betwisten, verklaringen geformuleerd in de besluiten en door verweerster niet tegengesproken, volgens dewelke hij onmiddellijk zijn werkgever verwittigde van zijn werkonbekwaamheid, overeenkomstig het artikel 29bis van de wet op het arbeidskontract, en aan verweerster, binnen de termijn bepaald in het artikel 15bis van het arbeidsreglement, een geneeskundig getuigschrift liet worden;

Aangezien het vonnis de vordering van eiser verwerpt, strekkend tot het bekomen van de betaling door verweerster van 80 t.h. van zijn normaal loon gedurende de zeven dagen van zijn werkonbekwaamheid, betaling waarop hij beweerde recht te hebben overeenkomstig het artikel 29 van de wet op het arbeidskontract, en dit om reden dat eiser geen geneeskundig getuigschrift overmaakte aan het « Interprofessioneel Medisch Centrum », dat voornoemd beding van het arbeidsreglement niet strijdig is met de openbare orde en dat, dienvolgens, eiser verplicht was zich eraan te onderwerpen;

Aangezien, gewis, een arbeidsreglement, opgesteld overeenkomstig de wet van 15 juni 1896, mocht bepalen dat in geval van ziekte de arbeider binnen een vastgestelde termijn, een geneeskundig getuigschrift moet sturen aan een bepaalde instelling belast met het controleren, in naam van de werkgever, van de realiteit van de werkonbekwaamheid, en dat dergelijke bepaling, die zich inschakelt in het arbeidskontract, verplichtend is voor de beide partijen;

Dat, nochtans, wanneer, zoals hier het geval is, de zieke arbeider nauwkeurig de verplichtingen naleefde zoals de wettelijke tekst ze bepaalt, de sanctie, enkel wegens het feit dat hij het geneeskundig getuigschrift rechtstreeks aan de werkgever stuurde in plaats van aan de in het arbeidsreglement aangeduide instelling voor het controleren van de werkonbekwaamheid, hem het recht niet kan ontnemen hem toegekend door het artikel 29 van de wet op het arbeidskontract, zonder andere voorwaarde dan die bepaald door voornoemd artikel en het artikel 29bis of, eventueel, door een koninklijk besluit, voorgelegd aan de ministerraad en genomen overeenkomstig artikel 29ter, 3°;

Dat het middel gegrond is;

Om deze redenen,

Verbreekt het betwiste vonnis;

Beveelt dat melding zal gemaakt worden van onderhavig arrest in de rand van de vernietigde uitspraak;

Veroordeelt verweerster tot de kosten;

Verzendt het geding voor de werkrechtensraad van Binche, kamer voor werklieden.

NOOT. — Zie over deze moeilijkheid: Steyaert J., De wet op het gewaarborgd weekloon, R.W. 1960-1961, nr. 5, k. 227; Vandeurzen A., De wet van 10 december 1962 waardoor de wet op het arbeids- en bedieningscontract gewijzigd wordt, R.W. 1962-1963, nr. 36, k. 1859; Van Mensel A., De verplichtingen opgelegd aan de werknemer krachtens artikel 29bis van de wet op het arbeidskontract dd. 10 maart 1900, R.W. 1965-1966, nr. 16, k. 768-776; Van Mensel A., Wie dient de werknemer te verwittigen van zijn arbeidsongeschiktheid? Aan wie moet hij een geneeskundig getuigschrift sturen als bewijs van de arbeidsongeschiktheid?, R.W. 1966-1967, k. 1925-1928.

A. Van Mensel.

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 28 juni 1968.

Voorzitter-verslaggever: M. De Bersaques.

Advocaat-generaal: M. Dumon.

Advocaat: Mr. Van Ryn.

Afbetalingsovereenkomsten. — Wet van 9 juli 1957. — Lastenpercentage. — Berekening.

Met betrekking tot een lening die beheerst wordt door de wet tot regeling van de verkoop op afbetaling en van zijn financiering rechtvaardigt de rechter niet wettelijk zijn beslissing wanneer hij, om te beslissen dat het werkelijk percentage voor lasten het wettelijk bedrag overtreft, een wijze van berekening aanneemt welke verschillend is van die welke art. 9 bis van het K.B. van 23 december 1957, betreffende de uitvoering van de wet van 9 juli 1957, zoals het aangevuld werd bij het K.B. van 19 mei 1965, oplegt.

N.V. Financia t./ Huysmans en Catteaux.

Gelet op het bestreden vonnis, op 8 november 1966 in hoger beroep gewezen door de rechtbank van eerste aanleg te Brussel;

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 19 ter van de wet van 9 juli 1957 tot regeling van de verkoop op afbetaling en van zijn financiering, ingevoegd bij artikel 3 van de wet van 5 maart 1965, 9 ter van het koninklijk besluit van 23 december 1967 inhoudende bepaalde uitvoeringsmaatregelen van de wet van 9 juli 1957 tot regeling van de verkoop op afbetaling en van zijn financiering, gewijzigd bij artikel 5 van het koninklijk besluit van 19 mei 1965 en 97 van de Grandwet;

doordat het bestreden vonnis de beslissing van de eerste rechter bevestigt waarbij de vordering van eiseres wordt afgewezen ertoe strekkende de verweerders te veroordelen tot betaling van de interesten die tussen partijen bij leningscontract bedongen waren, op de volgende gronden, welke de bestreden beslissing verklaart over te nemen, dat het percentage bij contract bepaald 1,83 % per maand bedraagt hoewel het toegelaten maximumpercentage enkel

0,93 % per maand beloopt en dat het percentage dat in acht mag worden genomen het zogenoemd werkelijk lastenpercentage is en niet het lastenpercentage toegepast op het nominaal bedrag van de lening; terwijl het lastenpercentage dat dient in acht te worden genomen het percentage is berekend op het nominaal bedrag van de lening en niet het zogenoemd werkelijk lastenpercentage, en het bestreden vonnis derhalve, door de vordering af te wijzen die ertoe strekte de verweerders te veroordelen tot betaling van de interesten, wegens het beweerd verboden karakter van het percentage dat in de overeenkomst van de partijen was bepaald, de bij het middel bedoelde bepalingen heeft miskend;

Overwegende dat uit de stukken die aan het Hof regelmatig zijn voorgelegd, blijkt dat eiseres aan de verweerders een lening van 10.000 frank heeft toegestaan, terugbetaalbaar in twaalf maandelijkse stortingen van 926 frank, dat de eerste vier maandelijkse stortingen niet werden gedaan en dat eiseres de verweerders heeft gedagvaard tot betaling van het geleend kapitaal, van de lasten ten belope van 1.112 frank en van een vergoeding van 1.111 frank;

Overwegende dat de bestreden beslissing beslist, enerzijds dat het werkelijk in lening ontvangen bedrag slechts 9.899 frank bedraagt omdat de vennootschap-eiseres van het aan de verweerders te bezorgen bedrag een som van 101 frank heeft afgetrokken als verzekerings-premie, die wettelijk niet verschuldigd was, en dat eiseres door de terugbetaling te vorderen van twaalf maandelijkse stortingen van 926 frank op een bedrag van 9.899 frank, in werkelijkheid «jaarlijkse lasten» van 21,994 % of 1,83 % per maand heeft geëist en, anderzijds dat de overgekomen vergoeding van 1.111 frank, waarvan de betaling werd gevorderd, evenmin wettelijk verschuldigd is;

Overwegende dat de voorziening het bestreden vonnis niet becristiseert in zover het beslist dat de geleende som 9.899 frank en niet 10.000 frank bedraagt en dat de vergoeding van 1.111 frank niet verschuldigd is;

Overwegende dat om te beslissen dat het werkelijk percentage voor lasten het wettelijk bedrag overtreft, het vonnis, overnemende de redenen van de beroepen beslissing, een wijze berekening aanneemt welke verschillend is van die welke artikel 9bis van het koninklijk besluit van 23 december 1957, betreffende de uitvoering van de wet van 9 juli 1957, zoals het aangevuld werd bij het koninklijk besluit van 19 mei 1965 oplegt;

Dat de rechter zijn beslissing niet wettelijk rechtvaardigt;

Dat het middel gegrond is;

Om deze redenen:

Vernietigt het bestreden vonnis, behalve in zover het beslist dat het werkelijk geldende kapitaal 9.899 frank bedraagt en dat de bedongen vergoeding van 1.111 frank niet verschuldigd is;

Beveelt dat melding van dit arrest zal worden gemaakt op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing;

Veroordeelt de verweerders in de kosten;

Verwijst de aldus beperkte zaak naar de rechtbank van eerste aanleg te Nijvel, rechtdoende in hoger beroep.

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 28 maart 1968.

Voorzitter: M. de Bersaques.

Raadsheer-verslaggever: M. Legros.

Advocaat-generaal: M. Charles.

Advocaat: Mr. Bayart.

Eis, wedereis en nieuwe eis. — Begrip «nieuwe eis». — Verbod van art 464 Rv. — Aard. — Wanneer roept de verweerder het verbod in.

De in het inleidend exploit omschreven vordering, strekte tot betaling van een saldo van 102.203 fr. Door op incidenteel hoger beroep te betogen, dat dit bedrag bepaald was door bij vergissing de verweerders te crediteren voor een bedrag van 25.000 fr., dat eiser in werkelijkheid niet had ontvangen, en dat de verweerders derhalve moesten worden veroordeeld om dit bijkomend bedrag te betalen, stelde de eiser een nieuwe eis in, die niet virtueel in de oorspronkelijke vordering begrepen was.

Het verbod van art. 464 Rv. om in hoger beroep een nieuwe eis in te stellen, raakt de openbare orde niet en mag derhalve door de rechter niet ambtshalve worden ingeroepen, maar moet door de partij tegen wie de eis gericht is, worden ingeroepen. Na erop gewezen te hebben, dat de verweerders over de nieuwe eis niet concluderen, stelt het bestreden arrest vast, dat deze laatste het debat op dat punt niet aanvaarden: uit deze laatste vaststelling blijkt, dat de verweerders de op art. 464 Rv. steunende grond van niet-ontvankelijkheid hebben ingeroepen.

De Vits t./ Van Hoey e.a.

Gelet op het bestreden arrest, op 21 september 1961 door het Hof van Beroep te Brussel gewezen;

Over het eerste middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 1134, 1319, 1320, 1322, 1315 van het Burgerlijk Wetboek en 97 van de Grondwet;

doordat het bestreden arrest verklaart zich aan te sluiten «bij de afrekening van de deskundige Martsboom op bladzijde 26 van zijn verslag, behalve wat het bedrag van 29.536 frank betreft dat door de eisers in hoger beroep verschuldigd is voor bijwerken», op grond «dat dit bedrag uitdrukkelijk door de eisers in hoger beroep wordt betwist in zover het 7.641 frank overschrijdt; dat gedaagde in hoger beroep het bewijs niet levert dat de appellanten inderdaad bijwerken voor een hoger bedrag zouden besteld hebben... «en derhalve de schuldvordering van eiser voor bijwerken van 29.536 frank tot 7.641 frank vermindert;

terwijl de verweerders noch in hun conclusies van eerste aanleg noch in die van hoger beroep de door de deskundige Martsboom in aanmerking genomen post bijwerken van 29.536 frank hebben betwist; het arrest door het tegendeel te beslissen, de bewijskracht van de conclusies van partijen alsmede de wetsbepalingen betreffende de bewijslast schendt;

Overwegende dat de verweerders, die er zich toe verbonden hadden om de prijs van de litigieuze aanneming door opeenvolgende gedeelten van een zevende te betalen naarmate de werken vorderden, in hun conclusie in hoger beroep hoofdzakelijk betoogden dat het opeisbaar gedeelte van hun schuld lager was dan de reeds gedane betalingen, en, subsidiair, dat het te betalen saldo op de «totaliteit» van de uitgevoerde werken moest worden berekend, enerzijds, op basis van een percentage (4/7e) van de globale bedongen prijs (670.000 frank), dit is 382.856 frank, en, anderzijds, rekening houdend

met de betaalde bedragen (365.861 frank) en de niet-voltooiing van de werken welke de betaling van het vierde gedeelte (15.337 frank) zouden meebrengen;

Dat aldus het middel, dat beweert dat verweerders de door de deskundige in aanmerking genomen post bijwerken van 29.356 frank niet hebben betwist, feitelijke grondslag mist;

Over het tweede middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 1319, 1320, 1322 van het Burgerlijk Wetboek, 61, 464 van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering en 97 van de Grondwet;

doordat het bestreden arrest, niettegenstaande de conclusie in hoger beroep van eiser waarbij werd aangevoerd « dat de deskundige Martsboom in zijn verslag (bladzijden 24 en 25) (welk verslag door de eerste rechter werd bekrachtigd) ten onrechte aanneemt dat de 25.000 frank, op 30 juli 1957 door de consoorten Van Hoey aan de tussenpersoon Vanden Berghe betaald, in aanmerking moeten worden genomen bij de berekening van de bedragen die de consoorten Van Hoey voor de bouw hebben betaald; ... dat dit bedrag van 25.000 frank (betaald vóór de overeenkomst van 9 juni 1958) in werkelijkheid niet aan de concluant werd overhandigd, noch derhalve voor de bouw werd aangewend », niettemin deze vordering verwerpt op grond « dat de vordering welke dienaangaande voor het hof werd ingesteld een nieuwe vordering is », en ze niet ontvankelijk verklaart;

terwijl de inleidende dagvaarding van 30 september 1959, waarbij onder meer wordt gevraagd de verweerders te veroordelen tot betaling van het bedrag van 102.203 frank als saldo voor reeds uitgevoerde werken, impliciet en virtueel de bijkomende vordering omvatte welke eiser bij zijn conclusie in hoger beroep heeft ingesteld; deze bijkomende vordering slechts hieruit voortvloeit dat eiser bij vergissing, bij de afrekening welke sloot met een saldo te zijnen voordele van 102.203 frank, verweerders voor een bedrag van 25.000 frank heeft gecrediteerd, hetwelk hij in werkelijkheid nooit heeft ontvangen; het bestreden arrest, door niettemin te beslissen dat deze bijkomende vordering als een nieuwe vordering moest worden beschouwd, de in het middel aangeduide wetsbepalingen schendt;

Overwegende dat de in het inleidend exploit omschreven vordering onder meer strekte tot betaling van een saldo van 102.203 frank;

Dat eiser, door te betogen, op incidenteel hoger beroep, dat dit bedrag was bepaald door bij vergissing de verweerders te crediteren voor een bedrag van 25.000 frank, hetwelk hij in werkelijkheid niet had ontvangen, en dat, derhalve, de verweerders moesten worden veroordeeld om hem dit bijkomend bedrag te betalen, een nieuwe eis instelde welke, in strijd met hetgeen het middel beweert, niet virtueel in de oorspronkelijke vordering begrepen was;

Dat het middel niet kan aangenomen worden;

Over het derde middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 1319, 1320, 1322 van het Burgerlijk Wetboek, 61, 464 van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering en 97 van de Grondwet;

doordat het bestreden arrest, niettegenstaande de conclusie in hoger beroep van eiser waarbij werd aangevoerd « dat de deskundige Martsboom in zijn verslag (bladzijden 24 en 25) (welk verslag door de eerste rechter werd bekrachtigd) ten onrechte aanneemt dat de 25.000 frank op 30 juli 1957 door de consoorten aan de tussenpersoon Vanden Berghe betaald in aanmerking moeten worden genomen bij de berekening van de bedragen die de consoorten Van Hoey voor de bouw hebben betaald; ... dat dit bedrag van 25.000 frank (betaald vóór de overeenkomst van 9 juni 1958) in werkelijkheid niet aan de concluant

werd overhandigd, noch derhalve voor de bouw werd aangewend », niettemin deze vordering verwerpt op grond dat « de vordering welke dienaangaande voor het hof werd ingesteld een nieuwe vordering is; dat de eisers in hoger beroep op deze vordering niet concluderen; dat zij het debat niet aanvaarden »;

terwijl, aangezien de uit artikel 464 van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering afgeleide grond van niet-ontvankelijkheid niet de openbare orde raakt, de partij die zich erop wil beroepen het middel bij conclusie en op uitdrukkelijke wijze moet opwerpen;

Dat door de vordering van 25.000 frank niet ontvankelijk te verklaren, zonder vast te stellen dat de verweerders de uit artikel 464 van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering afgeleide exceptie hebben opgeworpen, maar alleen op vaststelling dat zij daaromtrent niet concluderen, en door uit deze enkele vaststelling de gevolgtrekking af te leiden dat zij het debat niet aanvaarden, het arrest de in het middel aangeduide wetsbepalingen schendt;

Overwegende dat het door artikel 464 van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering voorziene verbod om in hoger beroep een nieuwe eis in te stellen de openbare orde niet raakt en door de rechter dienvolgens niet ambtshalve mag opgeworpen worden, doch door de partij tegen dewelke de eis gericht is moet worden ingeroepen;

Overwegende dat na erop gewezen te hebben, eensdeels, zonder dienaangaande, bekritiseerd te worden, dat verweerders over de nieuwe eis niet concluderen, het arrest, anderdeels, vaststelt dat deze laatsten het debat op dit punt niet aanvaarden;

Overwegende dat uit deze laatste vaststelling blijkt dat de verweerders de grond van niet-ontvankelijkheid, gesteund op artikel 464 van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering, hebben ingeroepen;

Dat het middel feitelijk grondslag mist;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening;
Veroordeelt eiser in de kosten.

NOOT. — Art 807 Gerechtelijk Wetboek stelt de volgende voorwaarden opdat de nieuwe vordering ontvankelijk zou zijn :

1. De nieuwe vordering moet steunen op een feit of een handeling die wordt ingeroepen in het exploit van rechtsingang.

2. De juridische kwalificatie van het feit of de handeling die in de dagvaarding zijn ingeroepen, kan echter gewijzigd worden.

3. De wijziging kan slechts plaats hebben wanneer de zaak op tegenspraak wordt behandeld.

4. De vorderende partij mag in iedere stand van het geding de vordering verminderen.

5. Art 807 is toepasselijk in hoger beroep zowel als in eerste aanleg.

6. Partijen mogen bij gemeen overleg de oorspronkelijke vordering wijzigen of uitbreiden indien zij geen inbreuk maken op de bepalingen van openbare orde in zake bevoegdheid.

Zie over dat alles het verslag Van Reepinghen, I, blz. 334 (1964, uitgave van het Beligisch Staatsblad) en het verslag De Baek, blz. 137.

Betreffende « de eis die niet virtueel in de oorspronkelijke vordering begrepen is, » raadplege men J. Normand, *Le juge et le litige*, blz. 110 e.v.

RAAD VAN STATE

Algemene vergadering. — 19 maart 1968.

Eerste voorzitter: M. Somerhausen.

Staatsraden: M.M. Declaire, Moureau, De Bock, Coyette, Holoye, Van Bunnan, Mees, Adriaens, Vermeulen, Rémon en Baeteman.

Advocaten: Mrs. Cambier en Houtekier.

Rechtspleging. — Gebruik der talen. — Talen in bestuurszaken.

Volgens art. 25, par. 3 van de wet op de Raad van State, gewijzigd bij art. 1 van de wet van 15 april 1958, worden de verzoeken om advies en de beroepen tot nietigverklaring behandeld in de taal voorgeschreven bij art. 4, par. 1 van de wet van 28 juni 1932. De wet van 2 augustus 1963 op het gebruik van de talen in bestuurszaken, is in de plaats gekomen van de wet van 28 juni 1932.

Gelet op de verwijzing, voorkomende in art. 28, par. 1 van de wet van 2 augustus 1963, moet de Raad van State een zaak behandelen in de taal zoals die bepaald wordt volgens de criteria van art. 16, par. 1 van die wet.

Iedere bestuurswerkzaamheid die specifiek op een onroerend goed betrekking heeft, moet uit haar aard beschouwd worden als betrekking te hebben op een zaak die gelocaliseerd is in een streek waar dat goed gelegen is.

Gemeente Etterbeek t./ Vaste Commissie voor Taaltoezicht.

Arrest nr. 12.882.

Gezien het op 9 september 1965 door de gemeente Etterbeek ingediende verzoekschrift;

Gelet op het bevel van 1 februari 1966 van de VIe kamer van de Raad van State, waarbij de zaak naar de algemene vergadering van de afdeling administratie wordt verwezen;

Overwegende dat het beroep ertoe strekt, onbestaande en nietig te doen verklaren en, subsidiair, te doen vernietigen, de handeling die de Vaste Commissie voor Taaltoezicht op 3 juni 1965, in algemene vergadering van de Nederlandse en Franse afdeling, heeft vastgesteld en waarbij de commissie zich heeft uitgesproken over de regelmatigheid, ten aanzien van de wet van 2 augustus 1963 op het gebruik van de talen in bestuurszaken, van de hieronder genoemde stukken;

1. een verslag van het Nationaal Werk voor Kinderwelzijn, van 30 januari 1964, dat bij een brief van dezelfde datum van de directeur-generaal van die instelling is gevoegd;
2. een verslag dd. 26 februari 1965 van de pedagogische inspecteur openbaar onderwijs van de gemeente Etterbeek aan het college van burgemeester en schepenen;
3. een verslag dd. 26 mei 1965 van de dienst openbare werken van de gemeente Etterbeek;
4. het uittreksel uit het notulenboek van de zittingen van het college van burgemeester en schepenen van Etterbeek van 3 maart 1965;

Overwegende dat het tweede document, het verslag van de pedagogische inspecteur openbaar onderwijs van de gemeente Etterbeek, betrekking heeft op de «dagkuren» én van Etterbeek én van Overijse; dat moet worden geconstateerd dat dit document alleen wordt bestreden in zover het betrekking heeft op de vakantiekolonie Terlanen;

Overwegende dat de Vaste Commissie voor Taaltoezicht zich heeft uitgesproken over een verzoekschrift van 27 april 1965, dat eensdeels hierop gegrond is, dat de hier-

voren opgesomde stukken geheel op gedeeltelijk betrekking hadden op een aanbesteding van werk in de vakantiekolonie Terlanen, welke de gemeente Etterbeek op het grondgebied van de gemeente Overijse heeft opgericht, anderdeels hierop, dat die stukken uitsluitend in het Frans waren opgesteld; dat de commissie dat verzoekschrift ontvankelijk en gegrond heeft verklaard, en geconcludeerd heeft tot nietigheid van de bij haar bestreden handelingen omdat de aanbesteding die aan de oorsprong van het geschil ligt, een in het Nederlands taalgebied gelocaliseerde zaak is, zodat krachtens de bepalingen van de wet van 2 augustus 1963, het Nederlands de taal was waarin de onderscheiden diensten en overheden die de bestreden handelingen hebben geredigeerd, de stukken betreffende een zodanige aanbesteding hadden moeten opmaken;

Overwegende dat artikel 25, § 3, van de wet van 23 december 1946 houdende instelling van een Raad van State, zoals het gewijzigd is bij artikel 1 van de wet van 15 april 1958, bepaalt: «De verzoeken om advies en de beroepen tot nietigverklaring gegrond op de artikelen 7 en 9 worden behandeld in de taal voorgeschreven bij artikel 4, § 1, van de wet van 28 juni 1932»; dat de wet van 2 augustus 1963 op het gebruik van de talen in bestuurszaken in de plaats is gekomen van de wet van 28 juni 1932 over hetzelfde onderwerp, dat de artikelen 1 tot 4 van de wet van 28 juni 1932 door artikel 58 van de wet van 2 augustus 1963 zijn opgeheven, dat de Raad van State dus, wil hij artikel 25, § 3, van de wet van 23 december 1946 toepassen, zich moet richten naar de bepalingen die, in de wet van 2 augustus 1963, overeenstemmen met de bepalingen welke vroeger artikel 4, § 1, van de wet van 28 juni 1932 vormden; dat artikel 25, § 3, met zijn verwijzing naar artikel 4, § 1, van de wet van 28 juni 1932, de Raad van State verplichtte, in de hem voorgelegde geschillen de taal te gebruiken waarin een centraal rijksbestuur de zaak die aanleiding had gegeven tot het aan de Raad voorgelegde geschil had moeten behandelen onder de gelding van de wet van 1932; dat artikel 25, § 3, bezien vanuit de nieuwe wet van 2 augustus 1963, thans voor de Raad van State de verplichting medebrengt, de bij hem ingediende beroepschriften te behandelen in de taal waarin de centrale diensten waarvan de werkkring het ganse land bestrijkt, de zaak die aanleiding tot het beroep heeft gegeven in hun binnendiensten zouden moeten onderzoeken krachtens artikel 28, § 1, van die wet; dat de Raad van State, gelet op de in artikel 28, § 1, voorkomende verwijzing, een zaak moet behandelen in de taal zoals die bepaald wordt volgens de criteria van artikel 16, § 1, van de wet van 2 augustus 1963;

Overwegende dat artikel 16, § 1, onder meer bepaalt: «In zijn binnendiensten, in zijn betrekkingen met de diensten waaronder hij ressorteert en in zijn betrekkingen met de andere diensten van Brussel-Hoofdstad gebruikt iedere plaatselijke dienst, die in Brussel-Hoofdstad gevestigd is, zonder een beroep op vertalers te doen, het Nederlands of het Frans, volgens navolgend onderscheid:

- A. - Indien de zaak gelocaliseerd is of localiseerbaar is:
1. uitsluitend in het Nederlands of in het Franse taalgebied: de taal van dat gebied;
 - »;

Overwegende dat in de eerste plaats moet worden uitgemaakt in welke taal de organen van de Raad van State de zaak moeten behandelen;

Overwegende dat de zaak die aanleiding tot het beroep heeft gegeven, betrekking heeft op stukken die, in de hiervoren aangegeven mate, de aanbesteding betreffen van werk, uit te voeren in de vakantiekolonie Terlanen die toebehoort aan de gemeente Etterbeek en gelegen is op het grondgebied van de gemeente Overijse; dat iedere bestuurswerkzaamheid die specifiek op een onroerend goed betrekking heeft uit haar aard beschouwd moet

worden als betrekking te hebben op een zaak die gelocaliseerd is in de streek waar dat goed gelegen is; dat de gemeente Overijse, waar de in te richten gebouwen gelegen zijn, in het Nederlandse taalgebied ligt; dat de bestuurswerkzaamheden met betrekking tot de aanbesteding van werk voor de vakantiekolonie Terlanen welke de gemeentediensten van Etterbeek, een gemeente die deel uitmaakt van het arrondissement Brussel-Hoofdstad, zich voornam te doen uitvoeren, dus beschouwd moeten worden als betrekking te hebben op een in het Nederlands taalgebied gelocaliseerde zaak; dat derhalve het daaroemtrent ontstane geschil dat door het verzoekschrift van 9 september 1965 voor de Raad van State is gebracht, krachtens artikel 25, § 3, van de wet van 23 december 1946 en krachtens de artikelen 28, § 1, en 16, § 1, A, 1, van de wet van 2 augustus 1963, door de Raad van State in het Nederlands moeten worden behandeld;

Besluit:

Artikel 1. — De zaak wordt naar de algemene rol verwezen om aan een Nederlandstalige kamer te worden toebedeeld;

Artikel 2. — De beslissing over de kosten wordt in beraad gehouden.

HOF VAN BEROEP TE LUIK

5e Kamer. — 20 oktober 1965.

Voorzitter: M. Goffinet.

Raadsheren: M.M. Van Hamont en Alsteens.

Advocaat-generaal: M. Kellens.

Advocaten: Mrs. Warnants en Thoné.

Echtscheiding. — Verborgen houden van reeds vóór het huwelijk bestaande seksuele onmacht. — Grove belediging.

Het feit dat een der echtgenoten zijn vóór het huwelijk bestaande of minstens op dat ogenblik bestaande seksuele onmacht vrijwillig verborgen heeft gehouden, is een grove belediging ten overstaan van de andere echtgenoot.

L. t./ C.

Gelet op de eensluidende expeditie van het vonnis gedragen door de burgerlijke rechtbank van het arrondissement Tongeren in datum van 26 juni 1964;

Overwegende dat dit beroep en het incidenteel beroep teegn deze beslissing gericht, regelmatig zijn naar vorm, tijdig werden ingesteld en dat er geen redenen van niet-ontvankelijkheid voorhanden zijn;

Overwegende dat de hoofdeis ingeleid door geïntimeerde strekte tot echtscheiding, gesteund op beledigende verlating vanwege de echtgenote, terwijl de tegeneis, strekkende eveneens tot echtscheiding, steunt op grove belediging vanwege de echtgenoot, dewelke een vóór het huwelijk bestaande of minstens op dat ogenblik bestaande seksuele onmacht opzettelijk zou verborgen hebben;

Overwegende dat het feit van zulke toestand vrijwillig verborgen te houden, door de rechtspraak aangezien wordt als een grove belediging ten overstaan van de andere echtgenoot, met het gevolg dat de tegeneis, voor zoveel hij gegrond zou zijn, niet alleenlijk een gepast verweermiddel tegen de hoofdeis zou daarstellen, maar de verweten handelwijze zou rechtvaardigen;

Overwegende dat partijen gehuwd zijn op de 7de juli 1957;

Overwegende dat luidens geneeskundig getuigschrift

van dokter W... in datum van 20 maart 1957 (hetzij vier maanden vóór het huwelijk) geïntimeerde aan neurocirculatoire aesthenie leed; dat dezelfde dokter in datum van 15 mei 1961 bevestigde dat hij in 1957 geïntimeerde behandeld heeft voor volgende ziekte « impotentie door neurologische oorzaken zich uitend als seksuele onmacht »;

Overwegende dat het bijgevolg vaststaat dat geïntimeerde reeds vóór zijn huwelijk onbekwaam was normale seksuele betrekkingen te onderhouden;

Overwegende dat indien in zijn getuigschrift van 12 oktober 1961 dokter W... opnieuw op aanvraag van geïntimeerde, uitleg verschaft over zijn vroegere getuigschriften en op zonderlinge manier erbij voegt dat zijns inziens die ziekte geen beletsel was voor het huwelijk, hij ongetwijfeld voortging op de gezegdens van de patiënt, die beweerde dat in het huwelijk de geslachtsdaad werd voltrokken — hetgeen door appellante stellig ontkend is;

Overwegende dat dit laatste getuigschrift niets afdoet aan de vaststellingen van 20 maart 1957;

Overwegende dat de getuigschriften van dokter Van... en van dokter Ver... niet overtuigend en niet helemaal terzake zijn, dat inderdaad indien bij geïntimeerde geen morfologische afwijking van het seksueel apparaat werd vastgesteld en indien een sperma-onderzoek normaal werd bevonden, zonder bepaling desaan gaande op welke wijze dit sperma werd bekomen en verschaft, geen enkel dezer geneesheren op duidelijke wijze het werkelijke probleem bespreekt en gewag maakt van seksuele onmacht (erectio penis) zodat op huidige ogenblik gewichtige, nauwkeurige en overeenstemmende vermoedens bestaan dat de toestand van 1957 nog altijd dezelfde is;

Overwegende dat de normale physiologische toestand van de echtgenote niet wordt betwist en geen deskundig onderzoek zich desbetreffend opdringt;

Overwegende dat geïntimeerde beweert dat hij zijn verloofde op de hoogte van zijn toestand vóór het huwelijk gesteld had;

Overwegende dat deze bewering niet kan aangenomen worden, daar het stichten van een familie, naast de teling, wel bepaalde fysieke genoegens als doel heeft en het onwaarschijnlijk is dat appellante van meet af hiervan zou afgezien hebben; dat de houding van geïntimeerde, thans nog onveranderd blijft, bewijst dat hij steeds trachtte zijn toestand te verbergen; dat hij steeds en op huidige ogenblik nog, halsstarig blijft weigeren zich aan een geneeskundig onderzoek te onderwerpen, niettegenstaande hij beweert genezen te zijn;

Dat zulke manier van doen een belediging voor de echtgenote uitmaakt, welke gelijktijdig met het huwelijk gebeurde en op voet van artikel 231 van het Burgerlijk Wetboek een grond van echtscheiding is; dat haar tegeneis gegrond is;

Overwegende dat geïntimeerde te vergeefs opwerpt dat appellante meer dan vier jaar na het huwelijk van de verborgen onmacht gebruik maakt om haar tegeneis te steunen; dat inderdaad het menselijk en begrijpelijk is dat in zulke delicate aangelegenheden appellante lang gearzeld heeft en op verbetering gehoopt heeft, vooral daar het een betrekklijk jonge vrouw betrof; dat in die omstandigheden het normaal is dat zij teleurgesteld terug bij haar moeder is wedergekeerd; dat de hoofdeis ongrond is;

Om deze redenen,

Het Hof,

uitspraak doende op tegenspraak en in openbare zitting;
Gehoord de heer advocaat-generaal Kellens in zijn eensluidend advies;

Ontvangt he beroep en het incidenteel beroep en er over beslissend;

doet het bestreden vonnis te niet;
trekt de zaak tot zich;

Verklaart de hoofdeis ongegrond en wijst geïntimeerde er van af;

Verklaart de tegeneis, gesteund op grove beledigingen, gegrond.

NOOT. — Zie in dezelfde zaak het eveneens in dit nummer opgenomen vonnis van de rechtbank van eerste aanleg te Tongeren van 26 juni 1964.

RECHTBANK VAN EERSTE AANLEG TE TONGEREN

26 juni 1964.

Voorzitter: M. Meers.

Rechters: MM. Michiels en Claessens.

Advocaten: Mrs. Thoné en Warnants.

Echtscheiding. — Verborgen houden van reeds vóór het huwelijk bestaande seksuele onmacht. — Deskundig onderzoek. — Niet toelaatbaar.

Bij een eis tot echtscheiding op grond van het verborgen houden door de man van reeds vóór het huwelijk bestaande seksuele onmacht, kan de vraag tot het bevelen van een geneeskundig onderzoek betreffende die beweerde onmacht, niet ingewilligd worden, daar een zodanig onderzoek indruist tegen de onschendbaarheid van de persoon. Een getuigenbewijs op dat punt is wel toelaatbaar.

C. t./L.

Gezien de stukken van het geding en namelijk de inleidende dagvaardiging van gerechtsdeurwaarder Maurice Willems te Tienen, in datum van vijf en twintig mei 1900-drie en zestig, ertoe strekkend de echtscheiding ten voordele van aanlegger en ten laste van verweerster te horen toelaten, op grond van artikel 231 van het burgerlijk wetboek;

Herzien de stukken van de voorafgaande procedure, in uitvoerbare uitgifte voorgelegd;

Overwegende dat aanlegger zijn eis steunt op grove beledigingen, meer bepaald op verlating der echtelijke woonst en weigering deze te vervolgen;

Overwegende dat aanlegger, ten bewijze hiervan, volgende stukken voorlegt:

— een briefje met volgende tekst: «Ik ben voor goed naar huis en zet geen voet meer in As, (getekend) Paula»;

— een eploot van aanmaning van gerechtsdeurwaarder Maurice Willems te Tienen, in datum van drie oktober 1961, waarop door aangemaande werd geantwoord: «Ik kan niet terug keren om bepaalde redenen»;

— een exploit van zelfde gerechtsdeurwaarder in datum van twaalf november 1962, waarop werd geantwoord: «Ik weiger een antwoord te geven»;

Overwegende dat verweerster deze feiten niet ontkent; — dat zij echter beweert dat haar handelwijze te wijten is aan aanlegger zelf, daar deze volgens haar, lijdend is aan seksuele onmacht, die vóór het huwelijk reeds bestond en door aanlegger verborgen werd gehouden;

Overwegende dat verweerster, bij wijze van tegeneis, vordert de echtscheiding toe te laten wegens grove belediging;

Overwegende dat het geneeskundig attest van 15 juni 1961, dat verweerster tot staving van haar tegeneis voorlegt, niet kan weerhouden worden, en wordt tegengespro-

ken door andere attesten die door aanlegger worden bijgebracht;

Overwegende dat het aanbod van verweerster om te bewijzen dat zij een normale vrouw is, ter zake niet dienend is, daar aanlegger het tegenovergestelde geenszins beweert;

Overwegende dat de onschendbaarheid van de persoon er zich tegen verzet dat de rechtbank een deskundig onderzoek zou bevelen omtrent de beweerde onmacht van aanlegger; — dat om dezelfde reden uit het feit dat aanlegger geen gevolg zou geven aan de door verweerster in haar besluiten gedane aanmaning zulk onderzoek te ondergaan, niet kan besloten worden tot de gegrondheid van de tegeneis in echtscheiding;

Overwegende dat verweerster, in ondergeschikte orde, het bewijs aanbiedt van sommige feiten die, moesten zij bewezen worden, zowel het verweer tegen de hoofdeis als de tegeneis zouden kunnen staven; — dat dit bewijs derhalve moet toegelaten worden;

Overwegende dat het evenwel gepast voorkomt deze te bewijzen feiten aan te vullen met het door verweerster niet aangeboden bewijs van het feit dat de beweerde natuurlijke onmacht van aanlegger, bestaande in de fysiologische onmogelijkheid om normale geslachtsbetrekkingen te hebben, reeds bestond vóór het huwelijk en is blijven voortbestaan na het aangaan van het huwelijk;

Gezien artikels 2, 30 tot 37 en 41 der wet van 15 juni 1935;

Om deze redenen:

De Rechtbank, wijzend op tegenspraak:

Gehoord de heer Jean Bouquet, Substituut-Procureur des Konings in zijn eensluidend advies;

Verklaart de hoofdeis en de tegeneis ontvankelijk;

En alvorens ten gronde uitspraak te doen:

Machtigt verweerster door alle middelen van recht, getuigen inbegrepen, te bewijzen:

— 1) dat aanlegger vóór het huwelijk van partijen leed aan natuurlijke onmacht, bestaande in de fysische onmogelijkheid om normale geslachtsbetrekkingen te hebben;

— 2) dat deze natuurlijke onmacht, na het afsluiten van het huwelijk, is blijven voortbestaan;

— 3) dat deze toestand van onmacht aan aanlegger bekend was vóór het huwelijk;

— 4) dat aanlegger deze toestand voor verweerster verborgen gehouden heeft, bij het aangaan van het huwelijk; Behoudt aanlegger het tegenbewijs dezer feiten voor;

Stelt de heer plaatsvervangende rechter Xavier Claessens, aan om over te gaan tot het verhoor der getuigen; Behoudt de kosten voor.

NOOT. — Zie in dezelfde zaak het arrest van het Hof van Beroep te Luik van 20 oktober 1965, dat eveneens in dit nummer is opgenomen.

Verg. De Page, I, n° 853, 4°; Planiol et Ripert, II, n° 518, 527, 531; Hof Brussel, 10 juni 1959, Pas. 1960, II, 94; Rb. Verviers, 14 november 1938, Pas. 1939, III, 115. Zie nog: Trochu M., *L'impuissance*, Rec. Dalloz 1965, 155; Guyon V., *De l'obligation de sincérité dans le mariage*, Rev. trim. dr. civ. 1964, 473.

Abonneert U op Rechtskundig Weekblad

BURGERLIJKE RECHTBANK TE BRUSSEL

9e Kamer. — 5 juli 1968.

Voorzitter : M. Kebers.

Openbaar ministerie : M. de Thibault de Boesinghe.

Gerechtelijk Wetboek. — Verbetering van akten van de burgerlijke stand. — Verzoekschrift ondertekend door pleitbezorger. — Nietig. — Monopool van de advocaat om verzoekschrift te ondertekenen. — Uitspraak in openbare zitting ondanks art. 1029 van het Gerechtelijk Wetboek.

De rechtspleging tot verbetering van de akten van de burgerlijke stand (vierde deel van het Gerechtelijk Wetboek, boek IV, hoofdstuk XXII) is in werking getreden sedert 15 maart 1958, krachtens het koninklijk besluit van 1 februari 1968.

Sedertdien zijn de pleitbezorgers niet meer gerechtigd een rekest, strekkende tot de verbetering van een akte van de burgerlijke stand, te ondertekenen en is dit recht op straf van nietigheid, voorbehouden aan de advocaat.

Ten onrechte werd beweerd dat, als overgangsmaatregel, de pleitbezorger op gelijke voet met de advocaat dergelijk verzoekschrift zou mogen ondertekenen, daar art. 94 van de wet van 27 ventôse jaar VIII hem het uitsluitend recht toekent om vóór de Rechtbank te vorderen en te besluiten, en de afschaffing van dit artikel, voorzien in het Gerechtelijk Wetboek, nog niet in werking trad.

Er dient echter aangenomen dat deze afschaffing impliciet geschied is, daar de bepalingen op dit stuk voorzien in het Gerechtelijk Wetboek, volstrekt onverenigbaar zijn met art. 94 der wet van ventôse. Overigens geldt als stelregel dat elke wijziging op het gebied van rechtspleging en bevoegdheid onmiddellijk van toepassing is, in het belang van de rechtsonderhorigen, daar zij als een verbetering van de oude wetgeving aangezien wordt.

Het verzoekschrift ondertekend door een pleitbezorger beantwoordt dus niet meer aan de vereisten van het Gerechtelijk Wetboek en dient nietig verklaard. Deze nietigheid dient ambtshalve door de rechter uitgesproken.

Niettegenstaande art. 1029 van het Gerechtelijk Wetboek voorziet dat beschikkingen op eenzijdig verzoekschrift in Raadkamer gegeven worden, dient dit verzoekschrift te wijken voor de strengheid van het grondwettelijke principe van het uitspreken in openbare zitting.

Van Dijk.

Advies van de heer eerste substituut-procureur des Konings de Thibault de Boesinghe.

Het verzoekschrift door pleitbezorger Mr. Caillau op 28 mei 1968 ingediend in naam van M. Rafaël « Van Dyck » beoogt de verbetering van de schrijfwijze van de familienaam « Van Dyck » die voorkomt in verschillende akten van de burgerlijke stand, te weten :

1. in de geboorteakte van verzoeker zelf, opgemaakt door de ambtenaar van de burgerlijke stand te Kortrijk op 3 oktober 1925 ;
2. in de huwelijksakte ter gelegenheid van het huwelijk van verzoeker met zijn thans nog in leven zijnde echtgenote mevr. Van den Broeck Louise Maria, opgemaakt door de ambtenaar van de burgerlijke stand te Sint-Pieters-Woluwe op 10 november 1945 ;
3. in de geboorteakte van zijn vier oudste kinderen, hetzij :

- a) Veerle, Roseline, geboren te Etterbeek op 12 juni 1946,
- b) Dirk, Johan, geboren te Antwerpen op 5 mei 1949,
- c) Frieda, Hendrika, geboren te Antwerpen op 30 november 1950,
- d) Erwin, Leo, Hugo, geboren te Anderlecht op 5 juli 1956,

geboorteakten respectievelijk opgemaakt door de ambtenaar van de burgerlijke stand te Etterbeek op 14 juni 1946 wat eerstgenoemd kind betreft, door deze te Antwerpen, 1e district, wat het tweede en het derde kind betreft, respectievelijk op 6 mei 1949 en 1 december 1950, en door deze te Anderlecht op 6 juli 1956 wat het vierde kind betreft ;

Volgens verzoeker is de schrijfwijze van de familienaam die in die akten voorkomt, onjuist en dienst verbeterd te worden door de schrijfwijze « Van Dijk » ;

Het ingediend verzoekschrift geeft aanleiding tot volgende drie bezwaren waarvan één, het laatste, de grond betreft ;

Eerste bezwaar : in hoofdorde.

Eén van de vermeldingen in het verzoekschrift beantwoordt niet aan de voorschriften van artikel 1026 van het gerechtelijk wetboek luidens hetwelk de door deze beschikking opgesomde vermeldingen op straffe van nietigheid vereist zijn ;

De rechtspleging tot verbetering van de akten van de burgerlijke stand (vierde deel van het gerechtelijk wetboek, boek IV, hoofdstuk XXII) is sedert 15 maart 1968 in werking getreden krachtens koninklijk besluit van 1 februari 1968 houdende het in werking treden van sommige bepalingen van de wet van 10 oktober 1967, houdende het gerechtelijk wetboek ;

De rechtspleging zelf betreffende het verzoekschrift tot verbetering van een akte van de burgerlijke stand is door de artikelen 1384 en 1385 van het gerechtelijk wetboek voorzien ;

De koninklijke commissaris voor de gerechtelijke hervorming heeft in zijn verslag, blz. 492, op nauwkeurige wijze erop gewezen dat de rechtspleging onder de vorm van niet tegensprekelijk verzoekschrift ingesteld wordt en dat de artikelen 1025 tot 1034 in dit geval van toepassing zijn. Daarom ook is het dat deze bepalingen (artikelen 1025 tot 1034) van het gerechtelijk wetboek in werking getreden zijn krachtens artikel 4 van het koninklijk besluit van 1 februari 1968 dat luidt als volgt :

« Op 15 maart 1968 treden in werking, alleen voor zover die inwerkingtreding nodig is voor de toepassing van de in artikel 1 vermelde bepalingen van het gerechtelijk wetboek, de volgende bepalingen van hetzelfde wetboek :

- 1°) de artikelen 32 en 46,
- 2°) de artikelen 1025 tot 1034,
- 3°) artikel 1125 ».

Hieruit volgt dat het thans ingediend verzoekschrift dient te voldoen aan de voorschriften van artikelen 1025 tot 1034 die de titel V van het boek II van het vierde deel van het gerechtelijk wetboek vormen.

Naar de bewoordingen van artikelen 1026, 5° en 1027 van het gerechtelijke wetboek moet het verzoekschrift buiten de uitzonderingen door de wet uitdrukkelijk voorzien, ondertekend zijn door een advocaat van de partij en kan het enkel door een advocaat ingediend worden.

Het ontwerp door de koninklijke commissaris opgesteld voorziet geen afwijking van dit monopolie van de advocaat in de rechtsplegingen door middel van niet tegensprekelijk verzoekschrift.

De commissies van de Senaat (verslag De Baeck, blz. 157) hebben zich als volgt uitgedrukt :

« Deze verzoekschriften vereisen de handtekening van

de advocaat van de partij. Nochtans omdat in sommige gevallen de vordering op niet tegensprekelijk verzoekschrift door een notaris of door een gerechtsdeurwaarder ondertekend kan worden, wordt het 5° aangevuld als volgt: «5° de handtekening van de advocaat van de partij, tenzij de wet anders bepaalt».

Artikel 1027 werd dan in dezelfde zin gewijzigd.

De commissie van de Kamer van Volksvertegenwoordigers (verslag Hermans, blz. 152) was nauwkeuriger wat betreft de gevallen waarin de wet er anders over beschikt, voornamelijk wegens het feit dat verscheidene amendementen voorgesteld werden met het oog op de uitbreiding van de afwijkingsgevallen.

Aldus ging de commissie van de Kamer over tot een tamelijk volledige studie van de uitzonderingen uitdrukkelijk door de wet voorzien. Ze nam elkeen van de bepalingen in ogenschouw waarvoor een of ander amendement voorgesteld had een afwijking te voorzien aan de verseiste dat het verzoekschrift moest ondertekend zijn en ingediend worden door een advocaat.

Ze nam aan een afwijking toe te staan wat betreft de artikelen 708 (verkorting van de termijnen van dagvaarding) en 1426 (vernieuwing van het bewarend beslag op roerend goed), doch verwierp alle andere gevallen van afwijking, mits voorbehoud, natuurlijk, van een toekomstige wet die er anders zou over beschikken.

Op geen enkel ogenblik werd er gedurende de parlementaire debatten in overweging genomen dat er van de artikelen 1026 en 1027, in geval van een rechtspleging tot verbetering van een akte van de burgerlijke stand, zou mogen afgeweken worden.

Dit is ten overvloede gerechtvaardigd door de overweging dat de openbare orde rechtstreeks en op bijzondere wijze betrokken is bij de verbetering van akten van de burgerlijke stand (advies van de Conseil d'Etat van 12 brumaire An XI).

Het Hof van Cassatie heeft in zijn arrest dd. 6 maart 1924, Pas. 236, erop gewezen dat de bestendigheid van de naam essentieel is, zowel voor het degelijk bijhouden van de burgerlijke stand als voor de handhaving van de sociale orde. Daarom vergt om het even welke fout in een akte van de burgerlijke stand de tussenkomst van de rechterlijke macht.

Uit al deze gegevens spruit voort dat het tegenwoordig bij de rechtbank ingediend verzoekschrift het voorschrift van artikel 1026, 5° dient te eerbiedigen, en dit op straffe van nietigheid.

* * *

Eveneens behoort het aandacht te hebben voor artikel 5 van het koninklijk besluit dd. 1 februari 1968 dat zoals volgt beschikt:

«Op 15 maart 1968 treedt in werking, alleen voor zover die inwerkingtreding nodig is voor de toepassing van de voorgaande artikelen, artikel 6 van de overgangsbepalingen vervat in artikel 4 van de wet van 10 oktober 1967 houdende het gerechtelijk wetboek».

Dit artikel 6 luidt als volgt:

«De bepalingen betreffende de rechtspleging, gesteld in het gerechtelijk wetboek, zijn enkel van toepassing op de gedinghandelingen, de rechtsmiddelen, de bezwarende beslagen en de middelen tot tenuitvoerlegging, na de datum van inwerkingtreding van deze bepalingen; de handelingen die geldig voordien zijn verricht, blijven geldig, hoewel zij volgens de nieuwe wet onregelmatig of laattijdig zouden zijn».

Uit deze tekst spruit voort dat de rechtspleging door het gerechtelijk wetboek voorzien, toepasselijk is op rechtsaangelegenheden die het voorwerp uitmaken van het koninklijk besluit dd. 1 februari 1968, onder meer op de gedinghandelingen, met dezen verstande dat de rechtsplegingshandelingen vóór 15 maart 1968 (datum van het

inwerking treden van het koninklijk besluit) voltrokken geldig blijven.

Dit stelsel, door dit artikel 6 van de overgangsbepalingen van het gerechtelijk wetboek ingevoerd (artikel 4) is volkomen in overeenstemming met de rechtsleer en de rechtspraak op het stuk van toepasselijkheid van de nieuwe wet, meer in het bijzonder wat de rechtspleging en de bevoegdheid aangaat, zelfs op de aan de gang zijnde gedingen.

De Page in zijn «Traité élémentaire de droit civil», Tome I, 3ème édition, blz. 343, houdt voor:

«...que les lois de compétence et de procédure doivent, sauf disposition contraire expresse, être considérées comme s'appliquant au procès en cours, (Cass. 29 novembre 1943, Pas. 1944, I, 76)»; dit beginsel staat vast — «sous réserve des actes définitivement accomplis sous l'empire de la loi ancienne», doch met dezen verstande dat wat de toekomstige gevolgen van een voorafgaandelijke toestand aangaat, de toekomstige rechtsplegingshandelingen door de nieuwe wet beheerst worden.

Roubier in zijn werk «Le droit transitoire», 2e édition 1960, bestudeert op nauwkeuriger wijze, nr. 102, blz. 549, het vraagstuk van de nieuwe wet in verband met de rechtsvordering. Hij neemt aan dat de voorwaarden om in rechte op te treden, dienen beoordeeld te worden op grond van de wet die toepasselijk was op het ogenblik van het inleiden van de rechtsvordering.

«La loi nouvelle, zo zegt hij, s'applique comme loi de procédure à tous les actes de la procédure qui s'accomplissent sous son empire mais non à ceux qui se sont passés sous l'empire de la loi précédente. Il faut en dire autant de la capacité pour agir. Les lois relatives à l'exercice des actions en justice obéissent aux mêmes règles que les lois relatives au droit privé; les solutions relatives aux formes requises pour agir, à la capacité exigée... sont les mêmes que celles qui sont données lorsqu'il s'agit d'un mode d'exercice quelconque d'un droit: on applique la loi en vigueur au jour où le droit est exercé». Evenzo zijn de wetten die de rechterlijke organisatie en de bevoegdheid regelen, toepasselijk op de gedingen die aan de gang zijn.

Is het verder nog nodig te onderstrepen dat tegenwoordig verzoekschrift gedagtekend 27 mei 1968, op 28 mei 1968 ingediend werd, dus op een latere datum dan deze van het in werking treden van het koninklijk besluit dd. 1 februari 1968, zegge op 15 maart 1968.

* * *

Gewis, artikel 94 van de wet van 27 ventôse An VIII die aan de pleitbezorgers het uitsluitend recht toekende te vorderen en te besluiten vóór de rechtbank, is door het koninklijk besluit dd. 1 februari 1968 niet op uitdrukkelijke wijze afgeschaft. Nochtans, voor wat de rechtsaangelegenheden aangaat, sinds 15 maart 1968 in voege op basis van het koninklijk besluit dd. 1 februari 1968, bestaat er een onverenigbaarheid, meer in het bijzonder in het geval dat ons thans onthoudt (artikelen 1026, 5° en 1027), tussen de wet van 27 ventôse An VIII en de nieuwe wet. Hier is er dus een werkelijk wettenconflict.

Wegens de natuur van de nieuwe wet inzake van de rechtspleging staat het onbetwistbaar vast dat deze laatste de voorrang heeft op de oude wet, wat betreft een rechtsvordering ingeleid na het in werking treden van de nieuwe wet. Anders zou de oplossing zijn, indien de rechtsvordering ingeleid was geweest vóór 15 maart 1968 onder het stelsel van de oude wet.

* * *

Het tegenwoordig verzoekschrift dat een onregelmatigheid bevat in de vermeldingen door artikel 1026 vereist, doet de vraag oprijzen betreffende de sanctie van die

onregelmatigheid. De beschikking waarvan sprake, luidt als volgt:

«Het verzoekschrift vermeldt, op straffe van nietigheid:..., doch in onderhavig geval stelt de vraag zich anders daar het werkelijk probleem door de rechtbank op te lossen, erin bestaat te weten of deze nietigheid in een zaak waar geen tegenpartij is, voor de rechter mag ofwel moet opgeworpen worden.

Onder het stelsel van het wetboek van 1806 zou het probleem zich als volgt gesteld hebben: gaat het om een substantiële pleegvorm ofwel om een bijkomstige pleegvorm?

Het gerechtelijk wetboek heeft belangrijke wijzigingen ingevoerd op het stuk van het probleem van de nietigheden, doch vooraleer ze in het kort uiteen te zetten stelt zich vooraf de vraag: zijn de beschikkingen van het gerechtelijk wetboek over de nietigheden (artikelen 860 tot 867) toepasselijk op onderhavig geval? Het antwoord is, naar mijn oordeel, te vinden in artikel 6 van de overgangsbepalingen, in voege getreden krachtens artikel 5 van het koninklijk besluit dd. 1 februari 1968, volgens hetwelk de beschikkingen betreffende de rechtspleging door het gerechtelijk wetboek gesteld, toepasselijk zijn op de gedingshandelingen na 15 maart 1968 ingeleid — hetgeen zeker het geval is voor het tegenwoordig verzoekschrift.

Het stelsel van de nietigheden van het gerechtelijk wetboek is op de volgende beginselen gegrondvest:

1. geen nietigheid zonder tekst (artikel 860),
2. in beginsel, geen nietigheid tenzij schade berokkend wordt (artikel 861),
3. het gerechtelijk wetboek heeft het onderscheid tussen de substantiële pleegvormen en de bijkomstige pleegvormen afgeschaft en heeft in plaats daarvan, in artikel 862, een opsomming van onregelmatigheden opgenomen waarop het beginsel van artikel 861 niet toepasselijk is. In paragraaf 2 van artikel 862 wordt nadrukkelijk gesteld dat de nietigheid (of het verval) door de rechter zelfs ambtshalve, wordt uitgesproken in de gevallen opgesomd in § 1 van artikel 862.

Met uitzondering van het eerste geval van § 1 van artikel 862, wijst de koninklijke commissaris erop dat de andere pleegvormen na uitkiezing ervan, weerhouden werden door ze te vergelijken met mekaar op grond enerzijds van de karakteristieken die eraan door de rechtspraak toegekend werden, en anderzijds, van de belangrijkheid van de regel in verhouding met de tegenovergestelde belangen van de partijen. De koninklijke commissaris legt de nadruk erop dat artikel 862 hoegenaamd geen beperkend karakter heeft daar het niet mogelijk is al de vormen te voorzien waaronder de nietigheden zich kunnen voordoen.

(N.B. — De andere beschikkingen over de nietigheden van artikel 863 tot 867 komen niet in aanmerking voor het geval dat ons bezig houdt).

* * *

Nu, het 2°) van de opsomming in artikel 862 § 1 betreft bepaalt «de ondertekening van de akte».

In het algemeen gezien, dient men onder de woorden «de ondertekening van de akte» te begrijpen: hetzij de afwezigheid van ondertekening, hetzij de ondertekening door een persoon daartoe niet bevoegd (bij voorbeeld het verzoekschrift dat door een gerechtsdeurwaarder of een notaris of ook nog door een conventionele lasthebber, zou ondertekend geweest zijn).

Echter meer bepaald wat betreft artikel 1026, 5° werd in de commissie van de Kamer erop gewezen «dat, telkens wanneer een partij zich tot de rechter wendt om een beslissing te bekomen, alleen de advocaat de partij mag vertegenwoordigen en in haar naam optreden. De balie staat inderdaad onder een beroepstucht en deze tucht dringt zich hier des te meer op daar het om een eenzijdige

rechtspleging gaat, dit is een rechtspleging waarbij, alhoewel de tegenpartij meestal niet terzake geroepen wordt, haar belangen nochtans moeten gewaarborgd worden». (Verslag Kamer van volksvertegenwoordigers - blz. 152).

De ondertekening van het verzoekschrift door een daartoe niet bevoegd persoon staat gelijk met de afwezigheid van ondertekening.

* * *

Ik acht daarbij nog een laatste overweging aan de beoordeling van de rechtbank te moeten onderwerpen; ze houdt verband met de bevoegdheid en de bekwaamheid om in rechte op te treden.

De wetten die de rechterlijke organisatie en de bevoegdheid regelen, zijn van openbare orde (zie Roubier eod. loc.). Wegens deze karakteristiek dringt de toepassing ervan zich op, dit, op een gebiedende wijze, zelfs wat de aan de gang zijnde processen betreft, en, a fortiori, wat de processen betreft die ontstaan zijn na de inwerkingtreding ervan.

Inzake rechtspleging bij niet tegensprekelijk verzoekschrift, in werking getreden op 15 maart 1968, vertrouwt het gerechtelijk wetboek het «mandaat ad litem» toe aan de advocaat van de partij en dienvolgens krimpt het monopolie van de pleitbezorgers wat deze rechtspleging betreft in, gedurende de overgangsperiode, juist zoals eertijds de wet dit monopolie niet meer verplichtend had gemaakt voor bepaalde rechtsplegingen (bij voorbeeld in zake echtscheiding). Vandaag de dag, in geval van rechtsvordering ingeleid onder vorm van een niet tegensprekelijk verzoekschrift, zou de partij zelf niet geldig haar verzoekschrift kunnen ondertekenen, ze moet noodzakelijk door een advocaat vertegenwoordigd zijn. De nieuwe wet heeft de vertegenwoordiging in rechte van de partij, in die rechtspleging, aan een lid van de balie toevertrouwd.

Om deze redenen ben ik de mening toegedaan dat tegenwoordig verzoekschrift door Mr. Cailliau ingediend nietig is daar de ondertekening ervan door zijn hand evenzeer zonder uitwetsel is als wanneer de partij alleen deze rechtsplegingsakte had ondertekend.

* * *

Tweede bezwaar, in subsidiaire orde: niet ontvankelijkheid voor een gedeelte.

Volgens de bewoordingen van tegenwoordig verzoekschrift, wordt dit laatste door één enkele verzoeker, t.t.z. door de heer «Van Dyck» Rafaël Edouard Henri, geboren te Kortrijk op 30 oktober 1925, bij de rechtbank ingediend.

Verzoeker vraagt aan de rechtbank de verbetering van akten van de burgerlijke stand die niet alleen hemzelf betreffen doch ook andere personen, zegge zijn vier oudste kinderen — in casu vraagt hij de verbetering van de geboorteakte van ieder van deze laatsten.

Bij nazicht van de geboorteakte van deze kinderen, in fotokopij of uittreksel aan de rechtbank voorgelegd, kan vastgesteld worden dat het oudste kind, met name «Veerle Roseline» op 14 juni 1946 geboren is. Aldus was dit kind of liever deze persoon op 26 mei 1968, datum van het indienen van onderhavig verzoekschrift, sinds 14 juni 1967, dus sinds meer dan een jaar, meerderjarig. Dit betekent dat deze persoon sinds deze laatste datum haar volle rechtsbekwaamheid bezat, met het gevolg dat, gezien de ouderlijke macht een einde had genomen sinds die datum, haar vader, de actuele verzoeker, hoegenaamd de hoedanigheid niet meer had op 26 mei 1968 om op te treden in rechte in haar naam, bij het indienen van gewraakt verzoekschrift.

Dit laatste is dus, wat de meerderjarige dochter van verzoeker betreft, niet ontvankelijk.

* * *

Derde bezwaar, (vervallen...).

Vonnis

Gelet op het hierbijgevoegd verzoekschrift ;

Gelet op het geschreven advies van de heer de Thibault de Boesinghe, eerste substituut-procureur des Konings ;

Overwegende dat het verzoekschrift strekt tot de verbetering van zes akten van de burgerlijke stand, verbetering die hierin zou moeten bestaan dat de naam Van Dyck door de naam Van Dijck zou worden vervangen ;

Overwegende dat het verzoekschrift in naam van verzoeker Van Dyck Rafaël Edouard Honoré op 27 mei 1968 ondertekend werd en op 28 mei 1968 ingediend door Mr. Cailliau, pleitbezorger bij de rechtbank van eerste aanleg van deze zetel ;

Overwegende dat het betaamt na te gaan of bewust verzoekschrift naar de vereiste vormen ingeleid werd ;

Overwegende dat het K.B. van 1 februari 1968 betreffende de inwerkingtreding van sommige bepalingen van de wet van 10 oktober 1967 houdende het gerechtelijk wetboek, in zijn artikel 1, 8°, op 15 maart 1968 de datum heeft vastgesteld van het in werking treden van de bepalingen van hoofdstuk XXII van boek IV van het vierde deel van het gerechtelijk wetboek, hoofdstuk getiteld « Verbetering van akten van de burgerlijke stand » en bestaande uit de artikelen 1383 tot 1385 ;

Overwegende dat in deze rechtsaangelegenheid, de regelen van de rechtspleging op niet tegensprekelijk verzoekschrift van toepassing zijn, zoals ze bij artikelen 1025 tot 1034 van het gerechtelijk wetboek bepaald zijn (zie Ch. Van Reepinghen, Verslag over de gerechtelijke hervorming, blz. 493) ;

Overwegende dat, trouwens, volgens artikel 4, 2° van het K.B. van 1 februari 1968, deze laatste bepalingen eveneens in werking zijn getreden sedert 15 maart 1968 voor zover deze inwerkingtreding nodig is voor de toepassing van de nieuwe wetsbepalingen inzake verbetering van de akten van de burgerlijke stand ;

Overwegende dat luidens artikelen 1026 3° en 1027 1e lid van het gerechtelijk wetboek, ieder verzoekschrift op straf van nietigheid en buiten de uitzonderingen waarin de wet uitdrukkelijk voorziet, de handtekening dient te dragen van de advocaat van de partij en ingediend moet worden door een advocaat ;

Overwegende dat in de loop van de voorbereidende werken erop aangedrongen werd dat bij iedere rechtspleging op eenzijdig verzoekschrift, alleen de advocaat de partij voortaan mag vertegenwoordigen en in haar naam optreden (zie de verslagen opgemaakt in de Kamer door de heer Hermans, blz. 152 en 153 en in de Senaat door de heer De Baeck, blz. 157) ;

Overwegende dat voor de vorderingen tot verbetering van akten van de burgerlijke stand, het gerechtelijk wetboek geen uitdrukkelijke afwijking inhoudt van het monopolie aldus vastgesteld ten voordele van de advocaat ;

Overwegende dat het overigens past na te zien of, ten titel van overgangsmaatregel, de pleitbezorger aan wie het artikel 94 van de wet van 27 ventôse An VIII het uitsluitend recht toekent om vóór de rechtbank te vorderen en te besluiten, niet ter zake op gelijke voet met de advocaat bevoegd blijft om te vorderen tot het in voege treden van de afschaffing in haar geheel van bedoelde wet van ventôse afschaffing bij het gerechtelijk wetboek voorzien (Bijvoegsel, artikel 2, titel I, hoofdstuk 1, art 1 § 1, 17°) ;

Overwegende dat voor zover het nodig is met het oog op de toepassing van de nieuwe rechtspleging betreffende de verzoekschriften tot verbetering van akten van de burgerlijke stand, het koninklijk besluit van 1 februari 1969 (art. 5) het artikel 6 van de overgangsbepalingen in het gerechtelijk wetboek voorzien in werking stelt ;

Overwegende dat luidens bedoeld art. 6, de bepalingen betreffende de rechtspleging gesteld in het gerechtelijk

wetboek enkel van toepassing zijn op de gedingshandelingen na de datum van de inwerkingstelling van deze bepalingen ;

Overwegende dat ter zake hieruit volgt dat bewust verzoekschrift, dat na 15 maart 1968 ingediend werd, onderworpen is aan de rechtplegingsmaatregelen door het gerechtelijk wetboek voorzien voor de inleiding en de behandeling van elke vordering tot verbetering van een akte van de burgerlijke stand op eenzijdig verzoekschrift ;

Overwegende, weliswaar, dat het K.B. van 1 februari 1968 het artikel 94 van de wet van 27 ventôse An VIII niet uitdrukkelijk afgeschaft heeft, bepaling waarbij aan de pleitbezorger een algemeen monopolie toegekend wordt om in naam van de verzoekende partij op te treden ;

Overwegende dat er niettemin grond bestaat aan te nemen dat zulke afschaffing impliciet tussengekomen is in bewuste zaak ;

dat, inderdaad, de nieuwe wetgeving ter zake een bepaling inhoudt die gans onverenigbaar is met de oude wet, daar zij, zoals hierboven uitgelegd werd, onmiddellijk in dit domein het absoluut monopolie van de advocaat institueert in de plaats van het uitsluitend recht dat de pleitbezorger in de wet van ventôse vond om in naam van de partij te handelen ;

Overwegende dat het overigens als regel geldt dat iedere wijziging van rechtspleging- of bevoegdheidsmaatregel van onmiddellijke toepassing is in het belang van de rechtsonderhorigen, daar zij als een verbetering van de oude wetgeving aangezien wordt (cf. De Page, I, nr. 231, B.a) ; dat, meer bepaald, « les conditions requises pour agir en justice doivent être appréciées d'après la loi en vigueur au jour où l'action est intentée » (Roubier, Le droit transitoire, 2e éd., n° 102) ;

Overwegende dat uit het geheel van deze beschouwingen blijkt dat wegens gebrek aan hoedanigheid in hoofde van de ondertekenende pleitbezorger, het bedoeld verzoekschrift aan het voorschrift van art. 1026 5° van het gerechtelijk wetboek niet beantwoordt, bepaling die toepasselijk was de dag waarop het bij de rechtbank ingediend werd ;

dat ze, bijgevolg, door nietigheid aangetast is ;

Overwegende dat deze nietigheid welke uit een onregelmatigheid in verband met de handtekening van de akte voortvloeit, zelfs ambtshalve door de rechter dient te worden uitgesproken (Zie gerechtelijk wetboek, art. 862 § 1, 2° en § 2) ;

Overwegende dat de beslissing gewezen op een verzoekschrift tot verbetering van een akte van de burgerlijke stand als vonnis of arrest gekwalificeerd wordt bij artikel 1385 G.W. ;

Overwegende dat in deze aangelegenheid die de openbare orde aanbelangt, de regel van art. 1029 van het gerechtelijk wetboek luidens hetwelk de beschikking op eenzijdig verzoekschrift in raadkamer gegeven wordt, wijkt tegenover de strengheid van het grondwettelijk principe van het uitspreken in openbare zitting (Grondwet, artikel 97) ;

Om deze redenen :

Gelet op art. 4 en 9 van de wet van 15 juni 1935, 1, 4 en 5 van het koninklijk besluit van 1 februari 1968, 860, 861, 862, 1025 tot 1034, 1383 tot 1385 van de wet van 10 oktober 1967 houdende het gerechtelijk wetboek ;

Gehoord het verslag gedaan op 25 juni 1968 in de raadkamer door de alleensprekende rechter van de 9de kamer van de rechtbank van eerste aanleg, in tegenwoordigheid van het openbaar ministerie ;

Gehoord op dezelfde zitting in de raadkamer de verzoeker in zijn ophelderingen ;

Verklaart nietig het hierbijgevoegd verzoekschrift ;

Veroordeelt verzoeker tot de kosten.

VREDEGERECHT BERCHEM.

1 oktober 1968.

Pl.v. vrederechter : M. F. Erdman.
Advokaat : Mr. K. Van Baarle.**Gerechtelijk Wetboek. — Definitieve ontzegeling in geval van volstreekte noodzakelijkheid.**

De uitzonderlijke procedure van ontzegeling, voorzien in artikel 1171 van het Gerechtelijk Wetboek, mag slechts toegestaan worden indien omstandigheden worden ingeroepen die dwingend andere maatregelen voor de bewaring van de onder zegel liggende voorwerpen noodzakelijk maken.

Gezien vorenstaand verzoekschrift en de redenen erin vermeld ;

Overwegende dat verzoekers de gehele en definitieve ontzegeling vragen van het bankkoffer dat blijkens proces-verbaal dd. 17 juli 1968 verzegeld werd ; dat zij zich hierbij steunen op artikel 1171 van de wet van 10 oktober 1967 houdende het Gerechtelijk Wetboek ;

Overwegende dat in beginsel de ontzegeling moet worden verricht in aanwezigheid van de personen die in artikel 1168 van voornoemde wet zijn aangewezen ;

Overwegende dat de wetgever een bijzonder geval van definitieve ontzegeling heeft voorzien zich hierbij inspirerend op de praktijk die tot dan toe een tijdelijke ontzegeling aanvaardde in welbepaalde omstandigheden ;

Overwegende dat artikel 1171, houdende een uitzonderlijke procedure restrictief moet toegepast worden en in ieder geval verzoekers het bewijs dienen te leveren van een omstandigheid van volstreekte noodzakelijkheid die deze maatregel zou kunnen wettigen ;

Overwegende dat als voorbeeld van een omstandigheid van volstreekte noodzakelijkheid in het verslag van de koninklijke commissaris wordt aangehaald het feit dat « het onontbeerlijk kan zijn dat de plaatsen worden betreden, ondermeer om een herstelling aan het onroerend

goed te verrichten, of een andere bewarende maatregel te treffen » (verslag Van Reepingen, Doc. Sen. nr. 60 zitting 1963-1964 blz. 268) ; dat tijdens de bespreking van het gerechtelijk wetboek in de parlementaire commissies geen verdere toelichting werd gegeven betreffende de omstandigheden van volstreekte noodzakelijkheid (zie rapport De Baek, Doc. Sen. zitting 1964-1965, nr. 170, blz. 171 en rapport Hermans, Doc. Kamerzitting 1965-1966, nr. 49, blz. 167) ;

Overwegende dat de beoordeling van de ingeroepen omstandigheid van volstreekte noodzakelijkheid in ieder geval dient te gebeuren vertrekkende van het beginsel dat artikel 1171 slechts een uitzonderlijke procedure van ontzegeling voorziet ;

Dat de wetgever die omstandigheden op het oog had, die dwingend andere maatregelen voor de bewaring van de onder zegel liggende voorwerpen noodzakelijk maakten ;

Overwegende dat door verzoekers als een omstandigheid van volstreekte noodzakelijkheid wordt ingeroepen dat « de rechtbank van eerste aanleg waarvoor verzoekers een procedure strekkende ondermeer tot afgifte van goederen, die zich zouden bevinden in het verzegelde bankkoffer werd ingeleid, dient ingelicht te worden betreffende de waarden welke zich in het kwestieuze bankkoffer bevinden » ;

Overwegende dat het aan verzoekers vrij staat de ontzegeling te vragen op grond van artikel 1168 van het gerechtelijk wetboek en zij aldus de rechtbank van eerste aanleg kunnen voorlichten.

Overwegende dat de door verzoekers ingeroepen omstandigheid door Ons niet als een geval van volstreekte noodzakelijkheid zoals vereist door artikel 1171 van het gerechtelijk wetboek kan worden aanvaard ;

Om deze redenen :

Wij, Frederik Erdman, Plaatsvervangend Vrederechter van het kanton Berchem-Antwerpen, wijzen de vraag tot ontzegeling zoals gesteld en krachtens artikel 1171 van het gerechtelijk wetboek af.

INGEZONDEN BIJDRAGE**RECHTSSOCIOLOGIE IN BELGIE 1966-1967****Publicaties**

Gezien de verspreidheid van de bijdragen en het recente karakter van deze discipline, kan men niet spreken van strekkingen in de rechtssociologie. Wanneer men nochtans de nodige opzoekingen verricht is men verrast over het aantal en de diversiteit van de publikaties rondom de rechtssociologie.

Algemene theorie.

Op het vlak van de algemene theorie verscheen van de hand van E. Jorion een essay, getiteld « De la sociologie juridique ⁽¹⁾. Wegens het belang en de oorspronkelijkheid van deze studie, houden we eraan hier de hoofdgedachten weer te geven.

Zich baserende enerzijds op de aan de sleutelbegrippen (positief recht, natuurrecht, het juridische, de moraal, enz.) gewijde studie en anderzijds op de aan de rechtssociologie eigen doctrine, komt de auteur tot de stelling volgens dewelke de rechtssociologie omschreven kan worden « comme la conscience humaine localisée par l'effet

d'une abstraction sur les phénomènes juridiques dont l'essence sociale est mise en évidence. » De analyse van het rechtsfeit brengt volgens Jorion, inderdaad aan het daglicht dat de synthese van het recht als techniek van sociale organisatie en het recht als rechtvaardigheid (finaliteitsprincipe) plaatsvindt binnen het « dynamische geweten », dit is de totale perceptie van het menselijke door in de levende werkelijkheid nauw verbonden kennis, gevoel en actie.

Het recht is enkel een instrument in dienst van de rechtvaardigheid ; de rechtssociologie, door haar globaliserende funktie, helpt het recht beter tegemoet te komen aan deze bijzondere visie van de menselijke finaliteit, dit in het kader van het totale sociale feit. In een recent artikel herneemt Jorion deze problematiek, maar beklemtoont hier de relaties tussen recht en politieke wetenschap. ⁽²⁾

Veroorloof ons twee korte kritische opmerkingen te maken. We vinden het jammer dat de schrijver het begrip sociologie in een ietwat te brede betekenis gebruikt

en dat terwijl na meer dan een eeuw uiteenlopende opvattingen een zeer specifiek sociologisch standpunt vorm krijgt in het westen.

Op de tweede plaats lijkt het ons dat deze met de grootst zorg uitgewerkte theorieën moeilijk op empirische onderzoeken zullen uitlopen. Ook wij stootten op dit probleem wanneer we het begrip « recht » in de rechtssociologie trachtten te analyseren. ⁽³⁾ Dezelfde zucht naar het concrete beheerste de discussies in de commissie rechtssociologie op de belgisch-nederlandse sociologische dagen te 's Hertogenbosch (10-11 november 1967). ⁽⁴⁾

Bijzondere studies.

Bij deze werken moet vooreerst gewezen worden op een studie van Versele: « Une tentative d'approche psychologique de la magistrature belge de première instance ». ⁽⁵⁾ Deze studie ligt in de lijn van het onderwerp dat de schrijver zich tot doel heeft gesteld: de sociologische aspecten van de rechtsbedeling, meer in 't bijzonder van de strafrechtelijke. Studies van deze aard zijn o.a. reeds in Italië uitgewerkt. ⁽⁶⁾ Versele tracht te weten te komen of de magistratuur van eerste aanleg in zekere mate het relativisme toelaat dat ons door een steeds betere kennis van mensen en feiten, van de individuele en sociale dynamiek en van de dialectische verhouding tussen beide, opgedrongen wordt. Een vaste vragenlijst, geïnspireerd door deze van Budner, tracht de onverdraagzaamheid ten opzichte van de ambiguïteit te meten. Een tweede vragenlijst, geïnspireerd door deze van Rokeach, tracht de graad van dogmatisme en de intensiteit van de onderworpenheid aan bepaalde domeinen van het maatschappelijk leven rakende opvattingen te achterhalen. 18,15 % van de aangezochte magistratuur (of 118 op 650) zonden hun vragenlijst terug. De resultaten van het onderzoek laten toe te besluiten dat de magistratuur te ontvankelijk is voor een dogmatisme dat ambiguïteit uitsluit. Daarenboven leggen ze weinig belangstelling voor sociale vooruitgang aan de dag. Tenslotte blijkt dat de rechtbanken van eerste aanleg een sterke samenhang vertonen en dat de betreffende rechters en procureurs eenzelfde « attitude » toebehoren.

Dezelfde bekommernis bracht Versele ertoe een enquête te voeren rond de sociale aspiraties en de emotionele stabiliteit van diegenen die betrokken zijn bij de onlangs in België ingestelde probatie. Niet enkel magistraten, advocaten, functionarissen en medewerkers ⁽⁷⁾ maar ook toekomstige sociale werkers ⁽⁸⁾ werden ondervraagd.

Sedert de laatste oorlog zijn ook familie- en jeugdproblemen voorwerp geworden van concreet sociaal onderzoek. Ze behoren niet langer uitsluitend tot de sfeer van het juridische. Deze evolutie is zeer duidelijk bij het adoptatieprobleem. Op aanvraag van een instelling, die de bevordering van de adoptie tot doel heeft, verzamelden men een aantal objectieve gegevens: vooreerst op voor het ogenblik beschikbare cijfers gesteunde statistische gegevens, vervolgens sociologische conclusies, getrokken uit een ondervraging waaraan alle instellingen die zich met adoptie bezig houden welwillend hebben meegewerkt ⁽⁹⁾ Het sociaal recht is een zich steeds uitbreidend terrein waarop een confrontatie tussen sociologie en recht nuttig is. Ongelukkig genoeg is er hier geen sprake van constante en geïnstitutionaliseerde dialoog. Gene noodzaak en dit tekort lagen ongetwijfeld aan de basis van de studiedag over « Sociologische aspecten van de sociale zekerheid », op 28-1-66 georganiseerd te Brussel. ⁽¹⁰⁾

Nog andere auteurs hebben bepaalde suggesties naar voren gebracht die het bevorderen van contacten tussen sociaal recht en sociologie tot doel hebben. ⁽¹¹⁾

De aanvullende werkloosheidstelsels in België waren reeds onderwerp van een rechtssociologische studie van Spitaels-Evrard. ⁽¹²⁾

Criminologie.

In volgend overzicht weerhouden we enkel deze werken die betrekking hebben op het sociologische deel van de criminologie. In de criminologie moet er vooreerst verwezen naar de studies van het Nationaal Centrum voor Criminologie en naar het Studiecentrum voor Jeugddelinkwentie.

Eerstgenoemd instituut liet twee werken verschijnen: een over diefstallen in de grote magazijnen, ⁽¹³⁾ een ander over landloperij ⁽¹⁴⁾.

Het andere centrum — sedert 1958 in werking — zet een drieledige reeks publicaties voort: de analyse van de statistieken over jeugddelinkwentie over de jaren 1960-1961 en 1962 ⁽¹⁵⁾; de verslagen van zijn jaarlijkse colloquia: in 1965 werden vrije tijd en jeugddelinkwentie behandeld ⁽¹⁶⁾ en in 1966 de opvoedkundige bijstand en de voogdij over kinderbijslag ⁽¹⁷⁾; bijzondere studies: zelfmoord bij de jongeren ⁽¹⁸⁾ en het provotariaat ⁽¹⁹⁾. In het provo-milieu is gedurende een jaar een praticiperende observatie gedaan. Op te merken valt ook een werk van de Bray over het sociaal werk en de delinkwentie ⁽²⁰⁾.

Studies van criminologische aard werden eveneens gepubliceerd in het tijdschrift van het seminarie voor sociologie van de Gentse Universiteit. Versichelen en Schepens bestudeerden de bijzondere kenmerken van de stedelijke en plattelandse misdadigheid ⁽²¹⁾, evenals de differentieële criminaliteit van de leeftijd der betrokkenen ⁽²²⁾. Weinstock onderzocht de verbanden tussen het strafrecht en de maatschappij ⁽²³⁾. In het arrondissement Gent-Eeklo analyseerde W. Prove 197 dossiers die betrekking hadden op verkeersongevallen waarbij de bestuurder dronken was ⁽²⁴⁾.

De sociologische aspecten van de « hersenspoeling » werden bestudeerd binnen de School voor Criminologie van de K.U.L. ⁽²⁵⁾

De tot nog toe behandelde publicaties werden in een gewetensvolle sociologische optiek geschreven; betreurenswaardig nochtans is het dat de bijzondere studies al te vaak beschrijvend bleven en te weinig aan sociologische theorievorming deden.

Juridische studies.

Het lijkt ons eveneens nuttig bepaalde door juristen geschreven werken aan te duiden, waarbij dan in het streven naar een binding tussen juridische en sociale werkelijkheid een zekere sociologische betrachting aan de oppervlakte komt. Deze betrachting is vooral aanwezig wanneer er « levende » juridische onderwerpen ter sprake komen. Enkele voorbeelden zullen hier volstaan: de juridische situatie van de vrouw en de hervorming van de huwelijksgoederenstelsels ⁽²⁶⁾ de adoptie ⁽²⁷⁾, de nieuwe wetgeving betreffende de jeugdbescherming (wet van 8 april) ⁽²⁸⁾, de verantwoordelijkheid bij verkeersongevallen ⁽²⁹⁾, de hervorming van het burgerlijk wetboek ⁽³⁰⁾.

Lopende onderzoeken.

In het volgende synthetisch overzicht willen we de in de verschillende centra lopende onderzoeken opsommen.

— Centre de sociologie juridique.

(Institut de sociologie — Université libre de Bruxelles)
Brussel.

- onder leiding van rechter S.C. Versele een schriftelijke enquête over de graad van integratie der probatiestelsels in de juridische wereld. (Wet van 29 juni 1964)
- onder leiding van prof. Jorion onderzoeken betreffen-

de de publieke administratie, opgezet als een sociologisch onderzoek.

Centre d'étude de la délinquance juvénile.
Brussel.

- onder leiding van prof. A. Racine, een analyse van de de evolutie van de jeugddelinquentie.

Centre national de criminologie.
Brussel.

- onder leiding van prof. H. Bekaert.
- diepgaande individuele studie van een bepaald aantal landlopers;
- studie van de fluctuaties der criminaliteit in België;
- studie van de invloeden van de inplanting van een industrieel complex in een bepaalde streek van het land, op de criminaliteit in deze streek.
- criminologische studie van het geweld in de huidige wereld;
- studie met betrekking tot de schending van het beroepsgeheim.

Centre national de sociologie du Travail, section Loisirs et Culture Modernes,

- onder leiding van prof. Fr. Govaerts een studie over de invloed van de wetgeving op het nieuwe belang van vrije-tijdswaarden.

Sociologisch Centrum.

S.E.S.O.-Universitaire Faculteiten St.-Ignatius te Antwerpen. Onder leiding van prof. J. Van Houtte.

« Cross-national » enquête in samenwerking met o.a. prof. Vinke van de universiteit van Leiden, betreffende de aanvaarding der juridische normen in het algemeen en de fiscale normen in het bijzonder.

Hervorming van de Rechtsstudies

De hervorming van de kandidatuur wijsbegeerte en letteren, voorbereidend tot de rechten tot een werkelijke kandidatuur in de rechten is een eerste stap op de weg naar de hervorming der rechtsstudies in België. Sociologie is een der materies opgesomd in het K.B. van 18 mei 1967 in de nieuwe kandidatuur.

Het komt aan iedere universitaire instelling toe de tot het bijbrengen van deze stof nodige cursussen in te richten. Aan de universiteiten van Gent, Luik en Leuven programmeerde men een cursus algemene sociologie. Het programma van de Universitaire Faculteiten te Antwerpen bezit naast deze cursus algemene sociologie nog een cursus rechtssociologie. Vertrekkende van deze sociologische opleiding hoopt men aan de toekomstige jurist een voldoende kennis van het sociale milieu, waarbinnen de rechtsregels moeten toegepast worden, mee te geven.

J. VAN HOUTTE

Professor in de sociologie en rechtssociologie.
Universitaire faculteiten
St.-Ignatius te Antwerpen

BIBLIOGRAPHIE

- (1) Jorion E.L., *De la sociologie juridique-Essai. Etudes de sociologie juridique*. Bruxelles, Editions de l'Institut de sociologie de l'Université Libre de Bruxelles 1967, 245 p.
- (2) Jorion E.L., « De la sociologie juridique », *Res. Publica*, Vol. IX (1967), 4, p. 605-620.
- (3) Van Houtte J., *La notion du droit dans la sociologie du*

droit, *Communication au sixième congrès Mondial de sociologie*, Evian, 4-17 septembre 1966.

(4) De Nederlands-Belgische sociologische contactdagen, inleidingen en besprekingen, Sectie VIII Rechtssociologie in *Mededelingsblad van de organisatie voor vlaamse sociologen* 4 jg., n° 4, jan. 1968, 1-4.

(5) Versele S.C., « Une tentative d'approche psychosociologique de la magistrature belge de première instance ». *Revue de l'Institut de sociologie* 1966 - 4, p. 635-697.

(6) Treves R., « Une enquête sociologique sur l'administration de la justice en Italie ». *Revue de l'Institut de sociologie*, 1966 - 3, p. 485-500.

(7) Versele S.C., « Un sondage psychologique des équipes de probation ». *Revue de droit pénal et de criminologie*, 1966-1967, p. 544-583.

(8) Versele S.C., « Attitude sociale et stabilité émotive chez de futurs travailleurs sociaux ». *Le Service Social*, 1965, (45) n° 3, p. 73-87.

(9) Heuskin L., Gubbels R., Berger-Kiermash J., « L'adoption en Belgique », *Revue de l'Institut de sociologie*, 1967, 1, p. 61-114.

(10) Ministerie van Sociale Voorzorg, « De sociologische aspecten van de sociale zekerheid », *Belgisch Tijdschrift voor Sociale Zekerheid*, 1966, (VIII) nr 2: 145-177; 3: 277-309; 4: 321-448.

G. Wunsch, C. Wattelar en E. Creutz, « De demografische factoren en de sociale zekerheid », *Belgisch Tijdschrift voor Sociale Zekerheid*, 1966 (VIII), nr 2, p. 151-177.

Van Parys G., « De technieken van de sociale wetenschappen en de sociale zekerheid - theoretische beschouwingen », *Belgisch Tijdschrift voor Sociale Zekerheid*, 1966 (VIII) nr 3, p. 277-292.

Van Parys H., « De technieken van de sociale wetenschappen en de sociale zekerheid - concrete toepassing: analyse van de gezinsbudgetten », *Belgisch Tijdschrift voor Sociale Zekerheid*, 1966 (VIII) nr. 3, p. 283-290.

Spitaels, « Sociale Zekerheid en drukingsgroepen », *Belgisch Tijdschrift voor Sociale Zekerheid*, 1966 (VIII) nr 3, p. 291 - 309.

Delannoo P., « De internationale normen van de sociale zekerheid », *Belgisch Tijdschrift voor Sociale Zekerheid*, 1966 (VIII) nr 4, p. 421-436.

Minon P., « Culturele grondslagen van de sociale zekerheid », *Belgisch Tijdschrift voor Sociale Zekerheid*, 1966 (VIII) nr 4, p. 436-448.

(11) Defalque Marc, « Nota betreffende de interpretatie van het arbeidsrecht », *Arbeidsblad*, 1966 nr. 3, p. 315-322.

Laurent A., « De sociale zekerheid en de evolutie van de maatschappijen », *Belgisch Tijdschrift voor Sociale Zekerheid*, 1967 (IX) nr 3, p. 1138-1155.

Hertens J., « Sociale Zekerheid en sociaal-wetenschappelijk onderzoek », *Belgisch Tijdschrift voor Sociale Zekerheid*, 1967, (IX) nr 1, p. 85-95.

Perrin Guy, « De sociale zekerheid als mythe en als werkelijkheid », *Belgisch Tijdschrift voor Sociale Zekerheid*, 1966 (VIII) nr 10, p. 1069-1106.

(12) Spitaels-Evrard A., « Les régimes, complémentaires de chômage en Belgique - Leur histoire, leur principes d'organisation, leurs aspects positifs et leurs points faibles ». Marcinelle, 1968, 196 p., Editions de l'Institut provincial des sciences sociales appliquées.

(13) Moyson R., « Nieuwe Problematiek in verband met: Diefstal in Grootwarenhuizen », Ed. Institut de sociologie, Brussel, 1966, 152 p.

(14) Lahaye N., *Aspects actuels du vagabondage en Belgique*, Ed. Institut de sociologie, Bruxelles, 1967, 150 p.

(15) Racine A., « De jeugdmisdadigheid in België in 1960, 1961 en 1962 ». *Centre d'étude de la délinquance juvénile*, Brussel 1966.

(16) *Centre d'étude de la délinquance Juvenile. Loisirs et délinquance juvénile*, colloque 22/23-10-1965, Bruxelles 1966.

(17) Centrum voor de studie van de jeugddelinquentie. De opvoedingsbijslag en de voogdij over gezinsbijslag - informatiedag van 5-11-1966, Brussel 1967;

(18) Somerhausen C., Dierkens-Dopchie F., *Le suicide chez les jeunes en Belgique*. Centre d'étude de délinquance juvénile, Bruxelles, 1967, 85 p.

(19) Vassart Chr., Racine A., *Provos et provotariat. Un an de recherche participante en milieu provo*. Centre d'étude de la délinquance juvénile, 1967, Bruxelles.

(20) De Bray L., *Travail social et délinquance*, Ed. de l'Institut de sociologie de l'université de Bruxelles, 1967, 382 p.

(21) Verschelen M., Schepens E., « Criminaliteit in stad en platteland. Een onderzoek in het gerechtelijk arrondissement Gent. *Tijdschrift voor sociale wetenschappen*, 1966, nr. 3, p. 237-299.

(22) Verschelen M., Schepens E., « Leefijd en criminaliteit ». *Tijdschrift voor sociale wetenschappen*, 1967, nr. 4, p. 391-420.

(23) Weinstock N., «Strafrecht en maatschappij» *Tijdschrift voor sociale wetenschappen*, 1966, n° 4, p. 375-399.

(24) Prove W., «Een onderzoek van 194 gerechtelijke dossiers van het arrondissement Gent - Eekloo jaar 1964, die betrekking hebben op verkeersongevallen waarbij dronkenschap van de bestuurder werd vastgesteld». *Rechtskundig Weekblad*, 1967-1968, p. 169.

(25) Matthijs D., «Sociologisch standpunt van de hersenspoeling» *Cahiers de criminologie*, n° 8, 1965-1966, p. 35-39.

Peters T., idem 40-44

Dobbelaere K., idem 45-53.

(26) Durieux A., La condition de la femme mariée, La renaissance du livre, Bruxelles, 1966, 125 p.

Renard Cl., «Tendances modernes du status matrimonial», *Annales de la Faculté de droit de Liège*, 1966, p. 49-72

Les regimes matrimoniaux - Travaux de la deuxième journée d'études juridiques Jean Dabin (6-7 mai 1966): Bibliothèque de la Faculté de droit de l'Université Catholique de Louvain, Bruxelles, Bruylant, 1966, 428 p.

(27) Wynants H., «La réforme de l'adoption ou l'unité de la famille en danger», *Journal des Tribunaux*, 1966, p. 84-85.

(28) «La loi du 8 avril 1965 relative à la protection de la jeunesse», *Annales de droit*, 1966 (XXVI), n° 1-2, p. 9-211.

(29) Schuermans L., «Van foutaansprakelijkheid naar schadevergoeding», *Tijdschrift voor Privaatrecht*, 1967, (IV), n° 1, p. 1-42.

(30) «Herziening van het Belgisch Burgerlijk Wetboek», *Tijdschrift voor Privaatrecht*, 1966 (III), n° 4, p. 517-546.

BOEKBESPREKING

Francis Requette, Les fonds communs de placement en Belgique. — Brussel, Ets. E. Bruylant, 1968.

Ten gevolge van de grondige evolutie op economisch en op sociaal gebied, inzonderheid ten gevolge van de herverdeling van het nationaal inkomen ten gunste van de zgn. lagere klassen van de bevolking, beschikken gemelde klassen sedert enkele jaren over veel ruimere mogelijkheden tot sparen. Daar zij evenwel niet — of althans weinig — voor een actief optreden op de kapitaalmarkt voorbereid zijn en daar die kleine spaarders bovendien één van de aan grote fortuinen verbonden voordelen — nl. de spreiding van de risico's door aankoop van verschillende soorten van effecten — feitelijk niet kunnen genieten, hebben onze banken zulks willen verhelpen door na de laatste wereldoorlog gemeenschappelijke beleggingsfondsen op te richten.

Ten einde bovengenoemde spaarders te beschermen tegen misbruiken die door de toepassing van die nieuwe formule zouden kunnen ontstaan, werd o.m. de wet van 27 maart 1957 (Belgisch Staatsblad van 13 april 1957) goedgekeurd (bijna gelijktijdig, te weten op 16 april 1957, werd in de Duitse Bondsrepubliek het Gesetz über Kapitalanlagegesellschaften aangenomen). Die uit veertien artikelen bestaande wet was (en is) echter verre van volmaakt. Daarvan was ook de wetgever zelf overtuigd: hij besliste dan ook dat na een overgangperiode (einde 31 december 1961) voor een definitieve regeling zou worden gezorgd.

Desondanks en niettegenstaande bij de desbetreffende parlementaire besprekingen heel wat problemen onopgelost waren gelaten, werd die voorlopige wet verlengd sine die bij de wet van 28 december 1961 (Belgisch Staatsblad van 18 januari 1962), die weliswaar werd gewijzigd bij de wetten van 20 november 1962 (Belgisch Staatsblad van 1 december 1962) en van 19 juni 1963 (Belgisch Staatsblad van 5 juli 1963), doch die wijzigingen hebben alleen betrekking op de toepassing van de inkomstenbelastingen.

Opgemerkt wordt nog, dat alleen de Belgische, d.w.z. «de in België beheerde of geadministreerde» gemeenschappelijke beleggingsfondsen onder de toepassing van de besproken wet vallen en dat het statuut van gemeenschappelijk beleggingsfonds uitsluitend die fondsen geldt

welke onder een stelsel van onverdeeldheid zijn opgericht (die fondsen mogen dus geen rechtspersoonlijkheid bezitten) en waarin de rechten van de mede-eigenaars «vertegenwoordigd zijn door order- of toondereffecten of door effecten die publiek geëmitteerd werden of worden». Uitsluitend door de Bankcommissie — die werkelijk de spil van de gehele regeling is en aan wie een zeer uitgebreide bevoegdheid is opgedragen — erkende «venootschappen van beheer» mogen één of meer van die fondsen «beheren of administreren en beroep doen op het publiek met het oog op de deelneming aan dergelijke fondsen».

In zijn «Les fonds communs de placement en Belgique» onderzoekt de auteur op grondige en systematische wijze de bij de wet van 27 maart 1957 ingevoerde regeling; inzonderheid gaat hij na of door die regeling de bescherming van de spaarders wel degelijk wordt verzekerd. Hij verontrust zich ten aanzien van de in gemelde regeling voorkomende juridische leemten, die hij omstandig toelicht en waarvoor hij oplossingen voorstelt. Bovendien is hij, op grond van bepaalde vergelijkingen voor de jaren 1961 tot en met 1965, ontgoocheld bij de vaststelling dat de inkomsten uit voormelde beleggingsfondsen lager liggen dan de inkomsten die door de eenvoudigste, rechtstreekse beleggingen in roerende waarden zouden zijn gekomen. Hij besluit zijn studie in de volgende bewoordingen: «Aussi pourrait-on craindre que certains esprits imaginent une relation entre ce droit inquiétant et ce fait décevant, alors qu'en réalité rien ne permet de l'établir. C'est une raison suffisante pour que les autorités législatives adoptent les mesures nécessaires, pour que jamais un système juridique qu'elles qualifiaient de provisoire en 1957, puisse être accusé à quelque titre que ce soit».

Dit zeer bevattelijk — omstandig uitgewerkt en toch overduidelijk — boek over een nieuwe en belangrijke instelling in onze financiële structuur is beslist lezenswaardig en wordt dan ook warm aanbevolen aan de vorzekeer overtalrijke belangstellenden.

Prof. Dr. F. Amerijckx.

Xavier Ryckmans et Régine Meert-Van de Put, Les récents arrêtés en matière d'art de guérir. — Brussel, F. Larcier, 1967.

Door al degenen die zich met gezondheidsproblemen bezig houden, werd sedert jaren aangedrongen op een omwerking van de wetgeving betreffende de geneeskunde. Ten aanzien van de door de geneeskunde gemaakte vorderingen (men denke maar o.a. aan het opzienbarende nieuw gebeuren als het overplanten van menselijke harten), mede van de grondige en overbekende wijzigingen die zich in de uitoefening van die geneeskunde hebben voorgedaan, was onze wetgeving achterhaald en onvolledig, toen ze door de jongste besluiten in aanzienlijke mate werd herzien, doch niettemin slechts gedeeltelijk (evenwel moeten nog bijkomende — in Ministerraad overlegde — koninklijke besluiten worden genomen).

Inderdaad was die wetgeving beslist verouderd, want hoofdzakelijk gold nog altijd de wet van 12 maart 1818 uit de Hollandse tijd, hoewel moet worden toegegeven dat verschillende bepalingen van die wet uitdrukkelijk of stilzwijgend waren opgeheven. Weliswaar had een interpretatieve wet van 27 maart 1853 enigszins gepreciseerd wat onder onwettige uitoefening van de geneeskunde moet worden verstaan, had de wet van 30 mei 1892 betrekking op het hypotisme, enz. Ook het koninklijk besluit van 31 mei 1885 waarbij de voorschriften voor geneesheren en apothekers werden goedgekeurd, was maar in zekere mate gewijzigd, want de hoofdzaken ervan hadden sedert bijna een eeuw geen veranderingen ondergaan. Wel werden de geneeskundige commissies gereorganiseerd bij het

besluit van de Regent van 26 april 1949, was de uitoefening van de tandheelkunde geregeld bij een koninklijk besluit van 1 juni 1934 en bij een wet van 15 april 1958, werden de Orde der Geneesheren (wet van 25 juli 1938), de Orde der Apothekers (wet van 19 mei 199), de Orde der Veeartsen (wet van 19 december 1950) opgericht, enz., enz. Doch, niettegenstaande al deze wijzigingen — aan het belang van sommige ervan mag trouwens geen afbreuk worden gedaan! — waren de in 1967 vigerende bepalingen volstrekt niet meer aangepast aan de huidige omstandigheden.

Ook zal het geen verwondering baren, dat door de koninklijke besluiten van 31 juli 1967, van 24 oktober 1967 en van 10 november 1967 in voormelde wetgeving aangebrachte wijzigingen talrijk zijn en dat ze betrekking hebben op velerlei facetten van de geneeskunde.

Wegens de ingewikkeldheid van de in genoemde besluiten behandelde vraagstukken was er een dringende behoefte aan een klare en bondige ontleding van die besluiten. Welnu, de auteurs hebben daarvoor op een degelijke wijze gezorgd: dank zij een bevattelijke uiteenzetting, met verwijzing naar de vroegere wetgeving en naar de desbetreffende rechtspraak (doch met weglating van té technische beschouwingen), maken ze de lezer wegwijis in de bovenbedoelde nieuwe bepalingen.

Hun uiteenzetting zal dan ook onbetwistbaar diensten bewijzen aan juristen, beoefenaars van de geneeskunde, paramedische beroepen, directeurs van ziekenhuizen, enz., m.a.w. en meer algemeen, aan al degenen die zich wegens hun werkzaamheden of hun functie onder de geneeskunde ressorterende moeilijkheden moeten oplossen.

Prof. Dr. F. Amerijckx.

NECROLOGIE

De heer Stafhouder Mr. W. CORSTJENS

Op 4 oktober jl overleed Mr. W. Corstjens, de alomgheachte oud-Stafhouder, der Balie van Turnhout.

Teneinde hulde te brengen aan zijn nagedachtenis drukken we hieronder de rede die uitgesproken werd bij de plechtige uitvaart, door Mr. Francis De Vel, Stafhouder der Balie van Turnhout...

* * *

Waarde Confrater,
Mijnheer de Stafhouder Corstjens,

Het is reeds de tweede maal dit jaar dat onze balie rouwt.

Het is ook de tweede maal dit jaar dat één van de meest markante figuren van onze balie heengaat.

Het overlijden van onze goede confrater mr. Emile van den Hove d'Ertserijck, kwam als een donderslag — gans onverwacht — brutaal.

Van U wisten wij reeds geruime tijd dat het einde nakend was, — en desondanks heeft het bericht van uw overlijden ons diep geschokt.

Uw lange afwezigheid op de rechtbank werd door ons sterk aangevoeld, doch wij troostten ons bij de gedachte dat alle hoop niet verloren was, — en dat wij, ondanks uw ziekte, steeds op uw wijze ervaring en grote kennis beroep mochten doen.

Thans hebben wij U onherroepelijk verloren... onherroepelijk, en toch weer niet... want uw gedachtenis zal levendig blijven.

De gedachtenis aan uw uitzonderlijke intelligentie, uw ongeëvenaarde rechtskennis, uw fair-play, uw volkomen rechtchapheid, uw rotsvast principes.

De gedachtenis bovenal aan de niets-ontziende bereidwilligheid waarmee U gans uw leven lang uw rijke talenten ten dienste stelde van eenieder:

— ten dienste van uw gezin: de opvoeding en de studies van de kinderen: stap voor stap hebt U ze gevolgd, — ondanks uw drukke praktijk, soms vermanend, dan weer aanmoedigend, steeds helpend.

— ten dienste van de gemeenschap:

— als advocaat, attent voor de moeilijkheden en problemen van elkeen, — van de minderbedeelde vooral; hoeveel jaren hebt U niet, met verbeterheid, het recht van de werknemers verdedigd voor het arbeidsgerecht;

— ook in uw hoedanigheid van voorzitter van de St.-Franciscuswerken, en als medestichter-voorzitter van de oudervereniging van het Instituut H. Graf.

— ten dienste tenslotte van de konfraterniteit: als stafhouder (te korte tijd helaas), — als lid van de Raad van de Orde, — als pleitbezorger, — als patroon voor uw stagiaires (en waren wij niet allen zowat stagiaires?), — op elk ogenblik van de dag bereid ons te helpen bij het oplossen van meestal ingewikkelde problemen.

Dit alles deed U met de inzet van uw ganse en schone persoonlijkheid, — en vergis ik mij wanneer ik zeg dat uw grootste genoegen was genoegen te kunnen doen.

Steeds onbaatzuchtig en nooit berekend op enige tegenprestatie, — voelde U zich rijkelijk beloond.

— in uw gezin: door de liefdevolle toewijding van uwe echtgenote, het welslagen van elk van uw kinderen, de genegenheid van uw lieve kleinkinderen.

— in uw praktijk: te weten dat de rechtmatige belangen van uw beschermelingen waren gevrijwaard.

— aan de Balie: door de diepe en echte genegenheid die elk van ons voor U koesterde.

U is heengegaan zoals U geleefd hebt: christelijk, sereen moedig en ondanks de kwelling van de ziekte, — zonder één klacht, en slechts bekommerd om de anderen.

Welke troost is het niet voor uw achtbare dame, en voor uw zoon en dochters, — een zo schoon mens als echtgenoot en vader gehad te hebben.

Waarde Confrater,

Mijnheer de Stafhouder Corstjens,

Namens de Orde van Advokaten te Turnhout dank ik u voor het vele schone en goede dat U aan de Balie en aan elk van ons gegeven hebt.

Moge uw gul Limburgs hart in onze Kempische grond de welverdiende rust genieten, — en dat God u belone.

BALIELEVEN

Plechtige Openingszitting van de Conferentie der Jonge Balie te Brugge.

Op zaterdag 12 oktober 1968 was de mooie zittingszaal van de Burgerlijke Kamer der Rechtbank van Eerste Aanleg te Brugge volgelopen, toen de Voorzitter van de Conferentie van de Jonge Balie, Mr. Raoul Beuls de aanwezig, waaronder de heer Minister van Justitie, magistraten en talrijke vertegenwoordigers van vreemde en Belgische balies, in uitgelezen bewoordingen welkom heette. Mr. Beuls wees in zijn rede ook op de noodzakelijkheid van solidariteit tussen de advocaten onderling, eventueel in het kader van een aktieve beroepsvereniging, om de rol van de advokatuur in het huidige maatschappelijk leven kracht bij te zetten.

Hij verleende daarna het woord aan Mr Ernest Schepens

die de openingsrede hield over « Het Gezag van Gewijsde van Strafrechtelijke uitspraken ».

Mr Schepens sprak op een zeer kalme en bezadigde toon, wat niets afdeed aan de buitengewone overredingskracht van zijn uiteenzetting, die een model was van een logisch opgebouwd betoog.

Mr Schepens handelde eerst, tamelijk kort, over het principe zelf, waarbij hij er op wees dat dit noch eenvoudig noch vanzelfsprekend is.

De werkelijke bedoeling van de openingsredenaar was nochtans de opportuniteit van het principe aan een kritische analyse te onderwerpen.

Spreker behandelde achtereenvolgens de verschillende argumenten pro en contra, hierbij ook vergelijkend met vreemde rechtsstelsels. Tenslotte sprak hij zich uit over de handhaving van het principe, maar suggereerde tevens mogelijke verbeteringen aan het bestaande stelsel in het bijzonder door de mogelijkheid van tussenkomst van andere belanghebbende personen uit te breiden.

De uitstekende lezing van Mr Schepens oogstte een zeer nadrukkelijk sukses.

De heer Stafhouder van de Balie van Brugge sprak daarop de klassieke repliek uit waarna de Plechtige Openingszitting geheven werd verklaard.

Onmiddellijk daarna volgde dan een zeer levendige receptie.

's Avonds waren de gasten en de Brugse confraters verenigd bij een feestmaal aangeboden in het Hotel Memlinc, waar het Bestuur van de Conferentie van de Jonge Balie zich ook mocht verheugen in een grote opkomst. De innovatie ook de dames van de confraters tot dit feestmaal uit te nodigen was hier voorzeker niet vreemd aan.

Na afloop van het banket werd er vanzelfsprekend nog lang nagepraat tot besluit van deze volledig geslaagde openingsplechtigheid.

Vlaamse Conferentie der Balie van Antwerpen

Plechtige openingszitting van 19 oktober 1968.

Op zaterdag 19 oktober was het de traditionele feestdag der Antwerpse Balie ter gelegenheid van de plechtige openingszitting der werkzaamheden van de Vlaamse Conferentie.

Een zeer aanzienlijk publiek was in de Assisenzaal vergaderd wanneer de Voorzitter Mr. Hubert Segers de zitting voor geopend verklaarde.

Vermelden wij de aanwezigheid van niet minder dan 3 ministers; De heren Segers, Minister van Defensie, Vranckx, Minister van Justitie en Major, Minister van Arbeid. Ook de Heer J. Mertens de Wilmars, Rechter in het Hof van Justitie der Europese gemeenschappen en de heer Gouverneur Kinsbergen, beiden oud-Voorzitter van de Vlaamse Conferentie waren aanwezig, naast een hele keur hoogwaardigheidsbekleders en magistraten alsook afgevaardigden van vele balies uit buiten- en binnenland.

De Voorzitter der Conferentie, Mr. Segers, begroette de

aanwezigen in voortreffelijke bewoordingen, gekruid met geestige zinnen en stelde daarna de openingsredenaar voor, Mr. Guido Arts, die als onderwerp had gekozen: « Van Homo Faber tot Homo Ludens ».

Het was een uitstekende uiteenzetting betreffende het zo actueel probleem van de overschakeling der maatschappij die berustte op onverdroten arbeid naar deze die, door een rationeel gebruik van de vrije tijd, zoveel grotere kansen zal geven tot de opbouw van een hoogstaande beschaving.

Deze rede, uitmuntend gedocumenteerd en sierlijk voordragen, oogstte een uitbundige bijval.

De Heer Stafhouder Louis Rombaut sprak de traditionele kritiek uit op de openingsrede en na de bijzondere eigenschappen van de voordracht in het licht te hebben gesteld, legde hij van zijn kant de klemtoon op de noodzakelijkheid bij de uitoefening van een werk, de innerlijke arbeidsvreugde te zien intensifiëren.

Hij bracht daarna hulde aan de nagedachtenis der confraters die in de loop van het vorig gerechtelijk jaar aan de Balie ontvallen waren.

Het was een prachtige zitting die gevolgd werd door een schitterende receptie, aangeboden door de Voorzitter en Mevrouw Hubert Segers, in het prestigieus decorum van het Rubenshuis.

's Avonds zaten niet minder dan 150 disgenoten aan tafel in het Osterriethuis.

De Revue getuigde dit jaar van een geest van vernieuwing. Naast de traditionele rijmdichten en liedjes was er thans ook een indrukwekkend licht- en kleurspel, alsmede cabaretnummers, die allen buitengewoon toegejuicht werden en die trouwens werden voorgebracht door voortreffelijke acteurs, Mrs. Wagemans, Maes, Deprez, De Winter, Van den Heuvel en Vervliet, zonder de orkestmeester Lens te vergeten en de cineast Mattheessens.

MEDEDELINGEN

BELGISCHE VERENIGING VOOR EUROPEES RECHT

v.z.w.

Belgische Afdeling van de Internationale Federatie voor Europees Recht

Nederlandstalig colloquium

De Belgische Vereniging voor Europees Recht zal op 6 en 7 december 1968 in het Casino te Oostende haar eerste nederlandstalig colloquium organiseren over « Het economisch recht na de fusie der Gemeenschappen ».

Prof. Dr. G. Van Hecke, decaan van de Fakulteit der Rechtsgeleerdheid te Leuven, en Mr. P. Verloren van Themaat, hoogleraar aan de Rijksuniversiteit te Utrecht, zullen als preadviseurs optreden.

De stad Oostende zal ter gelegenheid van deze studiedag een receptie aanbieden aan de deelnemers. Op zaterdag 7 december 1968 is een toeristisch bezoek voorzien.

U wordt vriendelijk uitgenodigd op dit colloquium.

Inlichtingen en inschrijvingen bij Professor L.P. Suetens, secretaris van de vereniging, Groot Begijnhof 7, Leuven.

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"